

Suomalaisten yksityishenkilöiden sijoituskäyttämisen erot eri ikäryhmien välillä

Joni Saastamoinen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Opinnäytetyö

2022

Tiivistelmä

Tekijä(t) Joni Saastamoinen
Tutkinto Tradenomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Suomalaisten yksityishenkilöiden sijoituskäyttäytymisen erot eri ikäryhmien välillä
Sivu- ja liitesivumäärä 53 + 7
<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia suomalaisten yksityishenkilöiden sijoituskäyttäytymisen eroja eri ikäryhmien välillä. Huomiota kiinnitettiin erityisesti suomalaisten yksityishenkilöiden tyypillisiin sijoituskohteisiin, hajautukseen, riskinottohalukkuuteen, tuottovaatimukseen sekä tappi- onsietokykyyn.</p> <p>Tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostuu kolmesta pääluvusta. Ensimmäisessä luvussa kuvataan perinteistä rahoitusteoriaa sen tyypillisimpien teorioiden ja ilmiöiden avulla. Toinen luku käsittelee behavioraalista eli käyttäytymisperusteista rahoitusteoriaa, joka haastaa perinteisen rahoitusteorian näkemyksen sijoittajien rationaalisesta päätöksenteosta. Kolmannessa luvussa avataan historia- ja tilastodatan avulla tietoa suomalaisista sijoittajina, joka tukee kokonaisuuden hahmottamista empiirisen osuuden ohella.</p> <p>Tutkimuksen empiirinen osuus toteutettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena. Kysely julkaistiin Sijoituskerho Facebook-ryhmässä, joka on laajampia kanavia tavoittaa suomalaiset yksityissijoittajat. Kyselyyn vastasi 213 henkilöä, joista 2 karsiutui tutkimuksesta pois ensimmäisessä kyselyssä. Kyselyn tuloksia tarkasteltiin ja vertailtiin eri ikäryhmien välillä. Vertailtavia ikäryhmiä oli neljä, jotka olivat alle 25-vuotiaat, 25–39-vuotiaat, 40–65-vuotiaat ja yli 65-vuotiaat.</p> <p>Tutkimuksen tuloksista selvisi, että ikäryhmien välillä voidaan havaita eroavaisuuksia sijoittamisessa ja sijoituskäyttäytymisessä. Suomalaisten yksityissijoittajien yleisimmät sijoituskohteet kaikissa ikäryhmissä olivat tutkimuksen mukaan pörssinoteeratut osakkeet sekä sijoitusrahastot. Yli 65-vuotiaat olivat kuitenkin keskimäärin muita ikäryhmiä selvästi vähemmän kiinnostuneita sijoitusrahastoista. Ero muihin ikäryhmiin korostui erityisesti tulevaisuuden sijoituksia tarkastellessa. Myös hajautus toteutui ikäryhmissä varsin hyvin, yli 65-vuotiailla kuitenkin sijoitukset olivat muita ikäryhmiä keskitetympiä. Osakepaino kaikilla ikäryhmillä oli korkea, eikä korkomarkkinat herättäneet paljon kiinnostusta.</p> <p>Tutkimuksen tulosten perusteella yli 65-vuotiaat pitivät itseään keskimääräistä parempana sijoittajana enemmän kuin muut ikäryhmät. Ikäryhmä myös luotti nuorempia ikäryhmiä enemmän omaan kykyynsä valita voittoa tuottavia osakkeita. Tuloksista huomattiin, että sijoittajan tuottotavoite ja riskinottohalukkuus ei muuttunut merkittävästi iän kasvaessa. Alle 25-vuotiaat sijoittajat kuitenkin tavoittelivat keskimäärin hieman korkeampaa tuottoa sekä olivat valmiita sen saavuttamiseksi sietämään korkeampaa riskiä. Tappioiden suhteen yli 65-vuotiaat myisivät muita ikäryhmiä todennäköisemmin tappiollisia sijoituksiaan kurssien laskiessa, kun taas muissa ikäryhmissä tilanteessa ostettaisiin lisää tai seurattaisiin tilannetta pidempään.</p>
Asiasanat Sijoittaminen, sijoituskäyttäytyminen, osakesijoittaminen

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuksen aihe ja aiheen valinta.....	1
1.2	Tutkimuksen tavoitteet, tutkimuskysymykset ja rajaukset	1
1.3	Tutkimuksen rakenne	2
2	Perinteinen rahoitusteoria.....	4
2.1	Markkinoiden tehokkuus.....	4
2.2	Rationaalisen valinnan teoria	5
2.3	Portfolioteoria	6
2.4	Odotetun hyödyn teoria	7
2.5	Anomaliat	7
3	Käyttäytymisperusteinen rahoitusteoria	10
3.1	Prospektiteoria	10
3.2	Liiallinen itseluottamus	11
3.3	Ankkurointi	11
3.4	Tappiokammo	12
4	Yksityishenkilöt sijoittajina	13
4.1	Suomalaiset sijoittajina.....	13
4.2	Kotitalouksien rahoitusvarat	14
4.3	Riskiprofiilit.....	15
5	Tutkimus sijoituskäyttäytymisestä.....	17
5.1	Tutkimusmenetelmän kuvaus.....	17
5.2	Tutkimuksen toteutus	18
5.3	Tutkimuksen tulokset.....	18
5.3.1	Taustakysymykset	19
5.3.2	Sijoittaminen	22
5.3.3	Sijoituskäyttäytyminen	34
6	Pohdinta.....	44
6.1	Yhteenveto ja johtopäätökset	44
6.2	Tutkimuksen luotettavuuden ja pätevyyden arviointi.....	49
6.3	Jatkotutkimusehdotukset.....	50
6.4	Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi	50
	Lähteet.....	52
	Liitteet.....	54
	Liite 1. Kyselylomake.....	54

1 Johdanto

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen aihe, perustellaan aiheen valinta sekä kerrotaan aikaisemmista tutkimuksista aiheeseen liittyen. Luvussa kerrotaan myös tutkimuksen tavoitteista, rajauksista, rakenteesta sekä esitellään tutkimuskysymykset.

1.1 Tutkimuksen aihe ja aiheen valinta

Työn tarkoituksena on tutkia suomalaisten yksityishenkilöiden sijoituskäyttäytymistä ja siinä havaittavia eroja eri ikäryhmien välillä. Aiheen valintaan vaikutti sen ajankohtaisuus sekä sijoittamisen yleistyminen. Aihe on ajankohtainen, sillä sijoittaminen on viime vuosina yleistynyt Suomessa todella nopeasti. Sijoittaminen on mahdollista käytännössä jokaiselle halukkaalle, useimmalla toimijalla alkaen jopa 15 euron kuukausisäästösummalla. Sijoittaminen on tärkeä osa arkea ja aihe on jatkuvasti esillä mediassa, sekä aihe selvästi kiinnostaa niin nuorta kuin vanhempaakin väestöä. Erityisesti nuorten keskuudessa on havaittavissa jopa sijoitusbuumi. Tutkimus tuo arvokasta informaatiota eri ikäisten suomalaisten sijoittamisesta. Laajempi kokonaisuus johon aihe liittyy on sijoittaminen ja sijoituskäyttäytyminen, joiden ympärille tutkimus tuo uutta tietoa.

Tutkimus auttaa sijoittajia ymmärtämään, miten eri ikäryhmien sijoituskäyttäytyminen eroaa toisistaan. Sijoittaja voi tutkimuksen avulla peilata omaa päätöksentekoprosessia ja ajatuksia muihin saman ikäryhmän sijoittajiin tai eri ikäryhmien edustajiin. Tutkimus antaa myös selkeän kuvan sijoittamisesta ja siihen liittyvästä ajattelusta eri ikäryhmien keskuudessa.

Aiheesta ei löydy paljon aikaisempia tutkimuksia, vaikka sijoittamisen teema on laajasti esillä mediassa. Akateemisia tutkimuksia aiheesta on vaikea löytää, mutta aihetta sivuavia opinnäytetöitä on useampia. Opinnäytetöissä on tutkittu suomalaisten yksityishenkilöiden sijoittamista, mutta varsinaista vertailua eri ikäryhmien välillä ei ole tehty. Tutkimus tuo siis uutta tietoa ja auttaa ymmärtämään aihetta erityisesti eri ikäryhmien näkökulmasta.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet, tutkimuskysymykset ja rajaukset

Tutkimuksen päätavoitteena on tutkia eroja suomalaisten yksityissijoittajien sijoituskäyttäytymisessä eri ikäryhmien välillä. Päätavoitetta tukee neljä alaongelmaa, jotka valikoituivat antaakseen päätavoitteesta mahdollisimman realistisen lopputuloksen. Alaongelmina on selvittää, mihin eri ikäiset suomalaiset sijoittavat, miten hajautus toteutuu eri ikäryhmissä, laskeeko sijoittajan riskinotto kyky ja tuottovaatimus iän kasvaessa ja kuinka eri ikäryhmät suhtautuvat tappioihin.

Tutkimuksen kohderyhmänä on suomalaiset yksityissijoittajat, joita usein kutsutaan myös piensijoittajiksi. Yksityishenkilöiden sijoittaminen on yleistynyt nopeasti ja siitä on tullut osa normaalia

elämää. Tutkimus on määrällinen eli kvantitatiivinen ja toteutetaan kyselytutkimuksena. Tutkimusmenetelmä kuvataan tarkemmin luvussa 5.

Tutkimuksen pääongelmana on tutkia suomalaisten yksityishenkilöiden sijoituskäyttäytymistä ja siinä havaittavia eroja eri ikäryhmien välillä. Tutkimuksen pääkysymys on: mitä eroja on suomalaisten yksityissijoittajien sijoituskäyttäytymisessä eri ikäryhmien välillä?

Tutkimuksessa pyritään myös löytämään vastaukset seuraaviin alakysymyksiin, jotka tukevat tutkimuksen pääongelmaa:

- Mihin eri ikäiset suomalaiset tyypillisesti sijoittavat?
- Miten hajautus toteutuu eri ikäryhmissä?
- Muuttuuko sijoittajan riskinottohalukkuus ja tuottotavoite iän kasvaessa?
- Kuinka eri ikäryhmät suhtautuvat tappioihin?

Tutkimuksessa ei oteta huomioon sijoittamista esimerkiksi omaan koulutukseen tai hyvinvointiin. Tutkimus käsittelee sijoittamista rahoitusinstrumenttien oston, hallussapidon, myymisen ja sitä kautta voiton tavoittelemisen näkökulmasta. Erityisesti tutkimuksessa keskitytään säästämiseen ja sijoittamiseen rahastoihin sekä pörssinoteerattuihin osakkeisiin ottaen huomioon myös muut tavallisimmat rahoitusinstrumentit, kuten kiinteistöt, johdannaiset ja joukkovelkakirjalainat.

Tutkimuksessa ei ole rajattu tiettyä ajanjaksoa pääkysymyksen tarkasteluun, sillä pyrkimyksenä on tavoittaa kyselyn kautta mahdollisimman suuri määrä suomalaisia yksityissijoittajia erilaisista lähtökohdista, jotta kokonaisuus vastaa todellisuutta mahdollisimman hyvin. Tällöin kyselyyn vastaavan henkilön kokemus sijoittamisesta voi vaihdella paljon muutamasta kuukaudesta jopa kymmeneen vuosiin. Vastausten analysoinnissa ja pohdinnassa otetaan kuitenkin huomioon sijoittajan kokemus sekä sijoitushorisontti. Aihetta tarkastellaan siis tämänhetkisen nykytilanteen mukaan.

Tarkasteltavien ikäryhmien suhteen raja on tehty neljään ikäryhmään, jotka ovat alle 25 vuotta, 25–39 vuotta 40–65 vuotta ja yli 65 vuotta. Ikäryhmien haarukat ovat tarpeeksi laajat, jotta vastajamäärään suhteutettuna saadaan tutkimukselle realistiset tulokset, mutta riittävän kapeat, jotta vertailua on järkevää ja mahdollista tehdä.

1.3 Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksen rakenne voidaan jakaa johdantoon, teoriaosuuteen, empiiriseen osuuteen sekä pohdintaan ja johtopäätöksiin. Johdannossa esitellään aihe sekä aiheen valinta, aiemmat tutkimukset, tutkimuskysymykset, tutkimuksen tavoitteet, rajaukset sekä tutkimusmenetelmät.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys eli teoriaosuus koostuu kolmesta pääluvusta. Ensimmäisessä luvussa kuvataan perinteistä rahoitusteoriaa sen tyypillisimpien teorioiden ja ilmiöiden avulla. Toinen luku käsittelee behavioraalista eli käyttäytymisperusteista rahoitusteoriaa, joka haastaa perinteisen rahoitusteorian näkemyksen sijoittajien rationaalisesta päätöksenteosta. Kolmannessa luvussa avataan historia- ja tilastodatan avulla tietoa suomalaisista sijoittajina, joka tukee kokonaisuuden hahmottamista empiirisen osuuden ohella.

Empiirinen osuus koostuu tutkimuksen kuvauksesta, tutkimusmenetelmän ja toteutuskuvauksen esittelystä, aineiston esittelystä, tutkimuksen tulosten esittelystä sekä analysoinnista ja pohdinnasta. Pohdintaosuudessa arvioidaan myös tutkimuksen luotettavuutta sekä jatkotutkimusaiheita. Pohdinnan lopussa käydään läpi opinnäytetyöprosessia sekä tekijän oman oppimisen arviointia.

Taulukko 1. Peittomatriisi

Alaongelma	Teoreettinen viitekehys	Kyselylomakkeen kysymykset	Tulokset
Mihin eri ikäiset suomalaiset tyypillisesti sijoittavat?	2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 4.1, 4.2	11, 12	5.3, 6.1
Miten hajautus toteutuu eri ikäryhmissä?	2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 4.1, 4.2	13, 14, 15	5.3, 6.1
Muuttuuko sijoittajan riskinottohalukkuus ja tuottotavoite iän kasvaessa?	2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 4.3	18, 19, 20, 21	5.3, 6.1
Kuinka eri ikäryhmät suhtautuvat tappioihin?	3.1, 3.2, 3.3, 3.4	22, 23, 24	5.3, 6.1

Peittomatriisi (Taulukko 1) havainnollistaa tutkimuksen rakennetta sekä teoreettisen viitekehysten, tutkimusongelmien, kyselylomakkeen kysymysten ja tutkimustulosten välistä yhteyttä.

2 Perinteinen rahoitusteoria

Perinteinen rahoitusteoria nojaa vahvasti sijoittajan rationaaliseen päätöksentekoon ja tehokkaisuuteen markkinoihin. Tässä luvussa käsitellään perinteisen rahoitusteorian tunnetuimpia ja käytetyimpiä teorioita sekä malleja, kuten markkinoiden tehokkuutta, rationaalisen valinnan teoriaa, odotetun hyödyn teoriaa sekä portfolioteoriaa. Luvussa esitellään myös yleisimpiä markkinoilla säännönmukaisesti tapahtuvia poikkeamia tai ilmiöitä eli anomalioita.

2.1 Markkinoiden tehokkuus

Rahoitusteoriassa pidetään yleensä perusoletuksena, että rahoitusmarkkinat ovat tehokkaat. Käytännön tasolla tällä tarkoitetaan tilannetta, jossa kaikki julkinen ja relevantti tieto heijastuu välittömästi osakkeiden hintoihin, koska kaikki julkinen tieto on kaikkien sijoittajien saatavilla. (Knüpfer & Puttonen 2018, 168.)

Tehokkailla markkinoilla arvopapereiden hinnat reagoivat kaikkeen uuteen informaatioon välittömästi ja oikein. Arvopaperin hinta nousee tilanteessa heti uutisen edellyttämälle tasolle. Tehottomilla markkinoilla eli niin sanotusti hitaan reaktion tapauksessa sijoittajat eivät heti käsittele uutta informaatiota, mutta arvopaperin hinta nousee oikealla tasolle kuitenkin ajallaan. Tehokkailla markkinoilla myös oletetaan osakkeiden tuottojen seuraavan niin sanottua satunnaiskulkua ("random walk"). Osakkeen eilinen tuotto tai hinnan muutos ei siis kerro mitään tämän päivän tuotosta. Osakkeen hinta muuttuu tehokkailla markkinoilla vain uuden informaation tullessa tietoon ja uusi informaatio on luonnollisesti ennustamatonta. (Knüpfer & Puttonen 2018, 168–170.)

Täysin tehokkailla markkinoilla kukaan sijoittaja ei pysty saavuttamaan pitkäjänteisesti markkinoita parempaa tuottoa riskitasoon nähden. Koska kaikki sijoittajat hyödyntävät tilanteessa kaikkea selkeää informaatiota, josta voisi olla hyötyä, heijastuu tieto sijoituskohteiden hintoihin. Tällöin esimerkiksi osakekurssien historiaa hyödyntävä tekninen analyysi ei tuo lisäarvoa voiton tavoitteluun. (Erkkilä 2014.)

Markkinat voidaan jakaa tehokkuuden perusteella kolmeen eri asteeseen. Nämä asteet ovat heikosti tehokkaat markkinat, puolivahvasti tehokkaat markkinat ja vahvasti tehokkaat markkinat. Heikosti tehokkailla markkinoilla osakkeiden hinnat muodostuvat historiallisista osakkeiden hinnoista. Tällöin tulevien tuottojen ennustaminen on menneiden tuottojen tarkastelun kautta mahdotonta, eikä historiallisten osakkeiden hintojen tarkastelusta ole ollenkaan hyötyä. (Knüpfer & Puttonen 2018, 171–172.)

Puolivahvasti tehokkaat markkinat eroavat heikosti tehokkaista markkinoista siten, että puolivahvasti tehokkailla markkinoilla hinnat muodostuvat historiallisen kurssikehityksen lisäksi myös

kaiken julkisesti saatavilla olevan tiedon perusteella. Tietoa voi olla esimerkiksi yritysten tulosjulkistukset, analytikkoraportit tai suhdanne-ennusteet. (Knüpfer & Puttonen 2018, 172.)

Vahvasti tehokkailla markkinoilla osakkeiden hinnat muodostuvat kaiken edellä mainitun lisäksi myös sisäpiirin tiedosta. Tällöin hintoihin vaikuttaa siis historiallinen kurssikehitys, kaikki muu julkinen tieto sekä sisäpiirin tieto. Vahvasti tehokkailla markkinoilla edes sisäpiirin tietoa ei voi hyödyntää tuottojen saavuttamaksi, sillä kaikki tieto on jo hinnoiteltu kursseihin välittömästi. (Knüpfer & Puttonen 2018, 172.)

Käytännössä markkinoiden tehokkuus tarkoittaa siis sitä, että markkinahinnan poikkeamat todellisesta arvosta ovat satunnaisia. Markkinahinnan ei siis tarvitse tehokkaillakaan markkinoilla olla koko ajan sama kuin osakkeen todellinen arvo. Hinta voi vaihdella oikean hinnan ylä- tai alapuolella, mutta poikkeamat ovat tehokkailla markkinoilla aina sattumanvaraisia. Tehokkailla markkinoilla ylisuurten tuottojen saaminen ei kuitenkaan pitäisi olla mahdollista. Kaupankäynnin minimoiminen, osakkeiden satunnainen poimiminen ja suoraan indeksiin sijoittaminen ovat näissä olosuhteissa parhaimmat vaihtoehdot suurien tuottojen saamiseksi. Muut strategiat kärsivät tehokkailla markkinoilla kaupankäynnin tai analyysityön kustannuksista, joiden kattaminen tehokkailla markkinoilla on haastavaa, ellei mahdotonta. (Knüpfer & Puttonen 2018, 173.)

2.2 Rationaalisen valinnan teoria

Keskeinen osa perinteistä rahoitusteoriaa on sijoittajien rationaalinen päätöksenteko. Rationaalisen valinnan teorian pohjana on oletus, että kaikki sijoittajat kykenevät rationaalisesti panemaan valintavaihtoehdot paremmuusjärjestykseen. Teorian mukaan päätöksentekijä laatii kyseisen järjestyksen omien preferenssiensä perusteella, siten että ylin vaihtoehto on kaikista miellyttävin. Sijoittaja rationaalisenä päätöksentekijänä siis valitsee jokaisessa tilanteessa vaihtoehtoista aina sen, joka on hänen preferenssiensä mukaan paras. Jos päätöksentekijän mielestä vaihtoehto A on parempi kuin vaihtoehto B ja vaihtoehto B parempi kuin vaihtoehto C, vaihtoehtoa C ei voida pitää parempana kuin vaihtoehto A. Tällöin päätöksentekijä valitsisi teorian mukaan aina vaihtoehdon A. (Halko 2008, 151.)

Teoria ei kuitenkaan ota huomioon sitä, mistä päätöksentekijän preferenssit tai mieltymykset tulevat. Nämä voivat vaihdella päätöksentekijän mukaan ja ne voivat olla yleisesti hyväksyttäviä tai täysin sopimattomia. Mieltymykset voivat siis olla eri ihmisillä erilaisia, mutta aina täysin rationaalista päätöksentekijälle itselleen. (Halko 2008, 152.)

2.3 Portfolioteoria

Portfolioteoria on keskeisimpiä perinteiseen rahoitusteoriaan liittyviä sijoittamisen kulmakiviä. Portfolioteorian esitti ensimmäisenä Harry Markowitz vuonna 1952 julkaisemassaan tutkimuksessa ”Portfolio Selection”. Toinen yleisesti käytetty nimi teorialle on moderni portfolioteoria. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 29.)

Suurin osa sijoittajista sijoittaa varojaan useampaan kuin yhteen kohteeseen. Tästä syntyvää yksittäisten sijoituskohteiden yhdistelmää kutsutaan portfolioksi. Portfolion hajauttaminen useampaan kohteeseen pienentää salkun riskiä. Lopputuloksena salkun arvo siis heiluu vähemmän verrattuna tilanteeseen, jossa portfolio koostuu ainoastaan yhdestä sijoituskohteesta. Tästä ajatuksesta koostuu moderni portfolioteoria. (Knüpfer & Puttonen 2018, 141–142.)

Teorian mukaan sijoittaja voi portfoliota eli sijoitussalkkuja muodostamalla pienentää sijoitukseensa liittyvää riskiä. Käytännön tasolla tämä voidaan toteuttaa hajauttamalla sijoitusvarallisuus useaan eri omaisuusluokkaan, kuten osakkeisiin, kiinteistöihin ja joukkolainoihin. Riskiä voidaan pienentää edelleen allokoimalla varallisuus kussakin omaisuusluokassa useampaan arvopaperiin tai sijoituskohteeseen. Käytännössä teorian mukaan esimerkiksi osakesijoituksiin varattu sijoitusvarallisuus tulee jakaa useampaan eri osakkeeseen, sen sijaan että valikoitaisiin vain yksi osake. Toteutuneen tuoton sijaan portfolioteoriassa kuitenkin tarkastellaan tuotto-odotuksia. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 30.)

Portfolioteoriaan liittyy vahvasti myös käsite tehokas rintama. Harry Markowitz ja Bill Sharpe lanseerasivat käsitteen tehokas rintama, jolla tarkoitetaan sijoitussalkkua, josta koostuu paras mahdollinen sijoitusportfolio tuoton ja riskin suhteen. Portfolio on tehokkaiden salkkujen rintamalla, kun tuoton ja riskin suhde on saatu optimaaliseksi. Optimaalisen portfolion saavuttaminen siis vaatii tehokasta hajautusta sijoituskohteisiin, joiden välinen tuottoriippuvuus on alhainen. Sijoittajan on sitä tavoitellessaan hyvä hajauttaa portfolion sijoituskohteet erityisesti omaisuuslajeittain. Huomioitavaa kuitenkin on, että teorian mukaan sijoittajan ensisijaisena tavoitteena ei ole mahdollisimman korkea tuotto, vaan mahdollisimman korkea tuotto suhteessa salkun riskiin. (Erkkilä 2018.)

Vaikka portfolioteoria on kansainvälisesti hyväksytty ja yleisesti erittäin tunnettu menetelmä riskituottosuhteen optimointiin, ei se ole jäänyt kokonaan paitsi kritiikistä. Markowitzin teoria pohjautuu oletukseen, että sijoituskäyttäytyminen on aina rationaalista. Toinen oletus, johon menetelmä vahvasti nojaa on yksittäisen arvopaperin tuottojen normaalijakaantuneisuus. Merkittävin kritiikki teoriaa kohtaan liittyy kuitenkin riskin käsitteeseen, sillä malli jättää huomiotta, että riskiä ovat tosiasiallisesti vain negatiiviset tuotot. (Pankkiasiat.fi.)

Teoria on saanut myös kritiikkiä siitä, että sen mukaisia muuttujia on hyvin vaikea laskea. Yksittäisten sijoituskohteiden tuotto-odotusten ja volatilitietin lisäksi on laskettava myös sijoituskohteiden väliset korrelaatiot. Tietoja ei kuitenkaan tarvitse välttämättä laskea ja hakea itse, vaan sijoittaja voi vapaasti hyödyntää tarjolla olevaa informaatiota. Teoriaa on myös kritisoitu historiatietoihin liittyen. Historia ei ole tae tulevasta eikä sijoituskohteiden historialliset korrelaatiot välttämättä toistu tulevaisuudessa samalla kaavalla. (Erkkilä 2018.)

2.4 Odotetun hyödyn teoria

Odotetun hyödyn teoria on kehitetty kuvaamaan ja arvioimaan rationaalisen toimijan tai sijoittajan päätöksentekoa epävarmoissa tilanteissa. Teorian juuret ovat 1800-luvulla ja sen isänä pidetään Daniel Bernoullia. Odotetun hyödyn teorian mukaan sijoittaja vertailee päätöstä tehdessään omaa hyötyään päätöksen eri vaihtoehtojen välillä. Vertailtuaan vaihtoehtoja sijoittaja valitsee sen vaihtoehdon, joka tuottaa suurimman hyödyn. Sijoittajan odotettu hyöty määräytyy varallisuuden muutoksen mukaan. (Helsingin yliopisto 2021.)

Havainnollistavana esimerkkinä kuvitellaan henkilö, jonka varallisuus on 100 euroa ja hyötyfunktio $U(w) = \sqrt{w}$. Tässä w kuvaa henkilön varallisuutta. Henkilö miettii, osallistuuko hän arpapeliin, jossa heitetään kolikkoa. Jos heitosta tulee kruuna, voittaa henkilö 125 euroa. Jos taas heitosta tulee klaava, menettää henkilö 100 euroa. Henkilön hyötyfunktio esimerkissä on siis $U(w) = \sqrt{100} = 10$. (Helsingin yliopisto 2021.)

Odotettu hyöty voidaan määritellä seuraavalla tavalla:

$$E(U) = 0,5 * \sqrt{100 - 100\text{€}} + 0,5 * \sqrt{100 + 125\text{€}} = 0,5 * 0 + 0,5 * 15 = 7,5$$

Kyseisessä arpapelissä odotettu hyöty on matalampi (7,5) kuin ilman arpapeliä (10). Odotetun hyödyn teorian mukaan henkilö ei osallistu arpapeliin, sillä osallistumatta jättäminen tuottaa suuremman hyödyn. (Helsingin yliopisto 2021.)

2.5 Anomaliat

Seppo Saarion mukaan pörssikurssien kehitys perustuu liikkeellä olevan rahan hintaan sekä sijoittajien odotuksiin yhtiöiden osingonmaksukyvästä ja sen kehityksestä. Markkinoilla on kuitenkin havaittavissa pörssiosakkeiden hintoihin vaikuttavia ilmiöitä tai poikkeamia, jotka tapahtuvat säännönmukaisesti. Näitä ilmiöitä kutsutaan anomalioiksi. (Saario 2018, 211.)

Tehokkaiden markkinoiden hypoteesin mukaan osakkeiden tuottojen ennustaminen on hyödytöntä, koska kaiken saatavilla olevan tiedon pitäisi olla jo hinnoiteltuna osakkeiden hintaan. Anomaliat ovat siis teorian vastaisia ilmiöitä, joiden ei pitäisi olla mahdollisia. Anomaliat voivat olla toistuvia tai hyvin lyhytkestoisia. Ne voivat myös olla hyvin maakohtaisia, eli ilmiö voi olla havaittavissa vain tietyissä maissa. Usein anomaliat katoavat tai ainakin heikentyvät sitä mukaan, kun tieto siitä yleistyy. Tämä johtuu siitä, että monet sijoittajat yrittävät päästä hyötymään anomaloista (Inderes 2021.). Tässä luvussa käydään lyhyesti läpi tavallisimpia anomaloita, joita ovat niin sanotut toukokuu-ilmiö, tammikuu-ilmiö sekä maanantai-ilmiö.

Toukokuu-ilmiö perustuu osakemarkkinoiden historiallisten kausituottojen eroihin. Kaupankäynti on tyypillisesti kesän kuukausina huomattavasti rauhallisempaa lomakausien vuoksi verrattuna muihin ajankohtiin. Syyskuusta huhtikuuhun kaupankäynti sen sijaan on selvästi kesän kuukausia aktiivisempaa ja tällöin osakkeiden volatilitteetti on yleensä suurempi. Kesäkuukausina osakkeiden tuotto onkin tyypillisesti muita kuukausia heikompaa. (Inderes 2021.)

Ilmiöstä on levinnyt Yhdysvalloista sanonta: "Sell in May and go away". Sanonta ja sen mukainen sijoitusstrategia perustuu siihen, että toukokuu-ilmiön lähtökohtana varat pitää sijoittaa pörssiin syksyllä ja myydä seuraavan vuoden keväällä, usein toukokuussa. Ilmiötä hyödyntääkseen varat ovat siis vuoden aikana markkinoilla ainoastaan kuusi kuukautta. Tästä syytä ilmiötä kutsutaan usein myös puolen vuoden ilmiöksi. (Saario 2018, 211–213.)

Puolen vuoden ilmiö pitää sisällään myös toisen anomalian, niin sanotun tammikuu-ilmiön. Pörssien historiallisesta kurssikehityksestä selviää, että todennäköisin kuukausi kurssien kohoamiselle on tammikuu. Seppo Saarion mukaan Helsingin pörssissä kurssit ovat kohonneet tammikuussa 42 vuotena vuosien 1960–2014 eli 55 vuoden aikana. Tästä voidaan laskea, että todennäköisyys kurssien nousulle tammikuussa on karkeasti 76 prosenttia. (Saario 2018, 216.)

Tärkeimpänä syynä tammikuu-ilmiölle on se, että monet sijoittajat myyvät vuoden lopussa huonosti tuottaneet tai tappiolliset osakkeensa verovähennyksiä varten. Anomalian mukaan joulukuun myynnit heijastuvat tammikuussa suureen ostopaineeseen, kun sijoittajat allokoivat myynneistä saatuja varojaan takaisin pörssiin. (Inderes 2021.)

Tammikuussa markkinoilla onkin tyypillisesti muihin kuukausiin verrattuna suuri määrä käteisvaroja, kun vuosi aloitetaan ikään kuin puhtaalta pöydältä. Yksityissijoittajien lisäksi myös suurempia varoja hallinnoivat rahastojen salkunhoitajat ja muut varainhoitajat luopuvat tappiollisista sijoituksistaan. Tämä myyntipaine usein laskee kurssia joulukuussa, josta seuraa havaittu nousu tammikuussa, kun uusi vuosi aloitetaan ikään kuin kuopasta joulukuun myyntipaineen jälkeen. (Saario 201, 2017.)

Anomaliaita on havaittavissa kuukausien lisäksi myös viikonpäiviin liittyen. Maanantai on historiallisesti ollut epätodennäköisin päivä osakkeiden kurssien nousulle. Jos tarkastellaan viimeisen lähes puolen vuosisadan jaksoa, maanantai on selvästi viikon epätodennäköisin nousupäivä. Vastaavasti mitä lähemmäs viikonloppua mennään, sitä suurempi on historiadataan pohjaten todennäköisyys kurssien nousulle. (Saario 2018, 219.). Tästä syystä anomalia tunnetaan myös nimellä viikonloppuilmiö. (Inderes 2021.)

Tarkkaa syytä ilmiölle ei ole löytynyt. Saarion mukaan vaikuttavana tekijänä on se, että maanantaina myyntipäätöksen tekemistä on ollut aikaa miettiä koko viikonloppu, jolloin pörssi on kiinni. Ostopäätökset sen sijaan syntyvät tyypillisesti nopeammin. (Saario 2018, 219). Yhdeksi syyksi on myös arveltu, että yhtiöt julkaisevat huonot uutiset vasta viikon loppupuolella, joskus jopa pörssin sulkeuduttua perjantaina. Tällöin sijoittajilla on Saarionkin pohdintaan peilaten aikaa murehtia huonoja uutisia viikonloppuna, jolloin kurssi kääntyy maanantaina laskuun. (Inderes 2021.)

Toisena syynä anomialialle on ehdotettu sijoittajia itseään. Monet sijoittavat pyrkivät ostamaan osakkeita viikonloppua kohden, mutta viikonloppuna pörssin ollessa kiinni viikon aikana tehdyt ostot saattavat alkaa kaduttamaan. Tämän seurauksena viikonlopun jälkeen sijoittaja myy edellisellä viikolla ostamansa osakkeet pohdittuaan tilannetta tarkemmin viikonlopun aikana. (Inderes 2021.)

3 Käyttäytymisperusteinen rahoitusteoria

Käyttäytymisperusteinen eli behavioraalinen rahoitusteoria haastaa perinteistä rahoitusteoriaa ja tarjoaa toisen näkökulman tarkastella markkinoita sekä sijoittajien päätöksentekoa. Teoria haastaa oletuksen sijoittajien rationaalisuudesta ja tuo tarkasteluun muita vaikuttavia tekijöitä, joita perinteinen rahoitusteoria ei ota huomioon. Tämä uudempi suuntaus tuo perinteisiin rahoitusteorioihin uutta näkökulmaa yhdistämällä niihin käyttäytymistiedettä sekä kognitiivista psykologiaa. Tunnetuimpia käyttäytymisperusteisen rahoituksen teorioista on prospektiteoria, jota esitellään seuraavaksi.

3.1 Prospektiteoria

Daniel Kahneman ja Amos Tversky kehittivät ja esittelivät vuonna 1979 prospektiteorian, joka kritisi perinteistä odotetun hyödyn teoriaa ja kuvaa paremmin ihmisten todellista päätöksäkäyttämistä. Suurin ero odotetun hyödyn teorian ja prospektiteorian välillä on se, että ensimmäisessä sijoittaja vertaa keskenään riskipitoisiin vaihtoehtoihin liittyviä loppuvarallisuuksia, kun taas prospektiteorian mukaan vaihtoehtoja arvioidaan suhteessa johonkin referenssitasoon. Näitä tasoja voi olla muun muassa nykyinen varallisuus, jolloin sijoittaja teorian mukaan vertaa varallisuuden muutoksia keskenään. (Halko & Hytönen 2011, 394.)

Teoriaa havainnollistavana esimerkkinä kuvitellaan henkilö, jolla on varallisuutta 100 euroa. Henkilö miettii, osallistuuko hän arpajaisiin. Yhden arpalipun hinta on 5 euroa ja lipulla on 50 prosentin todennäköisyys voittaa 10 euroa. Odotetun hyödyn teorian näkökulmasta henkilö ei osta yhtään arpaa, sillä hänen hyötynsä nykyisestä 100 eurosta on suurempi kuin arpajaisista. Arpajaisissa todennäköisyydet 95 euron loppuvarallisuudelle on 50 prosenttia ja 105 euron loppuvarallisuudelle 50 prosenttia. Prospektiteorian näkökulman mukaan vastaavassa tilanteessa arpalipun ostamatta jättäminen sen sijaan ei muuttaisi varallisuutta, mutta lipun ostaminen antaisi sekä 5 euron tappiolle että 5 euron voitolle 50 prosentin todennäköisyyden. (Halko & Hytönen 2011, 394.)

Teorian mukaan sijoittajilla on taipumus karttaa riskiä ja valita riskiä sisältävän vaihtoehdon sijaan varma voitto. Vaikka odotusarvo eri vaihtoehtojen välillä olisi sama, valitsee sijoittaja usean tilanteessa varman voiton. Tätä kutsutaan riskiaversioksi. Jeremias Makkonen on Pörssin psykologiaa -juttusarjassa esittänyt tästä esimerkin, jossa vaihtoehtona A on varma 90 euron voitto ja vaihtoehtona B 90 prosentin mahdollisuus voittaa 100 euroa. Vaikka molemmissa vaihtoehdoissa on sama odotusarvo, valitsisi enemmistö kuitenkin vaihtoehdon A. Jos tämä olisi loputon peli, vaihtoehto B päättyisi pitkällä aikavälillä tarkasteltuna vaihtoehto A:n kanssa samaan lopputulokseen. (Makkonen 2020.)

Tilanne kuitenkin kääntyy päällelleen, jos vaihtoehtoina on ainoastaan varma tappio ja pieni mahdollisuus välttää tappio. Vaihtoehto A:n ollessa 90 euron varma tappio ja vaihtoehto B:n ollessa 90 prosentin mahdollisuus hävitä 100 euroa, tulee enemmistöistä riskinottajia valitessaan vaihtoehto B:n tappion välttämisen toivossa. Sijoittaja voi siis olla sekä riskihakuinen että riskiä karttava riippuen siitä, tarkastellaanko tilannetta voiton tavoittelun vai tappion välttämisen näkökulmasta. (Makkonen 2020.)

3.2 Liiallinen itseluottamus

Tavallisimpia behavioraaliseen taloustieteeseen kuuluvia muita markkinavirheitä on sijoittajien liiallinen itseluottamus. Se voi näkyä esimerkiksi kasvumahdollisuuksien ylisuurena painottamisena sijoitustoiminnassa ja sen seurauksena sijoittaja maksaa ylihintaa kyseisen yhtiön osakkeista. Liiallinen itseluottamus näkyy usein nimenomaan epärealistisena optimisminä, sillä sijoittajilla on tapana yliarvioida omia kykyjään sijoittajana. (Lindström & Lindström 2011, luku 7.1.)

Uskoa omiin taitoihin ja osaamiseen vahvistetaan ottamalla kunnia onnistuneista sijoituspäätöksistä. Sen sijaan epäonnistuneet sijoituspäätökset laitetaan huonon onnen tai jonkin muun itsestä riippumattoman tekijän syyksi. Tällöin usko omiin kykyihin voi nousta liialliseksi ja se voi toimia riskitekijöiden huolellisen analysoinnin psykologisena esteenä ennen sijoituspäätöstä. Tämä voi näkyä sijoittajan portfoliossa ylisuurena riskinä suhteessa sijoittajan todelliseen riskinottohalukkuuteen, sillä riskejä ei ole otettu sijoituspäätöstä tehdessä tarpeeksi hyvin huomioon. Pitkällä ajanjaksolla tarkasteltuna lopputulema voi olla hyvin petollinen ja se voi näkyä myös lisääntyneenä kaupankäyntiaktiivisuutena. (Lindström & Lindström 2011, luku 7.1.)

3.3 Ankkurointi

Ankkurointi on psykologinen ilmiö, jolla tarkoitetaan sijoittajien taipumusta tottua johonkin tiettyyn hintatasoon ja niin sanotusti ankkuroida osakkeen hinta kyseiselle kurssitasolle. Ilmiö näkyy myös osakeanalyttikkojen osakkeille antamissa tavoitehinnoissa, jotka pääsääntöisesti aina ovat hyvin lähellä osakkeen sen hetkistä kurssitasoa. (Lindström & Lindström 2011, luku 8.3.)

Kun huomataan, että jokin osake on selvästi aliarvostettu ilman pätevää syytä, sijoittajat usein lähtevät hitaasti ja varovaisesti nostamaan tarjouksiaan aiemmalta kurssitasolta, johon sijoittajat ovat henkisesti ankkuroituneet. Tilanne heijastuu siihen, että uuden pysyvemmän kurssitason löytymisessä voi kestää pitkään, vaikka uutiset tai muut markkinanäkymät muuten nostaisivat osakkeen arvostusta nopeammin. (Lindström & Lindström 2011, luku 8.3.)

3.4 Tappiokammo

Tappiokammo on ilmiö, joka pohjautuu sijoittajien kurssitappioiden karttamiseen ja niiden käsitte-lyyn. Tilanteessa, jossa sijoittajalla on yhtä suuret voitot ja tappiot, on tappion tuoma ahdistus huomattavasti suurempaa kuin voiton tuoma mielihyvä. Lindström ja Lindström totesivat, että jos 40 eurolla ostetun osakkeen kurssi laskee 30 euroon, sijoittaja ahdistuu ja saattaa päätyä myymään tappiolliset osakkeet. Sen sijaan hankintahinnan ollessa 25 euroa, kurssinousu 30 euroon ei aiheuta yhtä vahvaa reaktiota, eikä sijoittaja todennäköisesti edes harkitse osakkeen myyntiä. (Lindström & Lindström 2011, luku 7.1.)

Tappiokammo liittyy tavallisesti sijoittajien lyhytjänteisyyteen. Sijoittaminen vaatii usein kärsivällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä, eikä kaikilta löydy näitä ominaisuuksia. (Lindström & Lindström 2011, luku 7.1.). On kuitenkin inhimillistä huolehtia markkinoiden suunnasta ja salkun arvon hetkellisestä laskemisesta. Ei ole kuitenkaan suositeltua tehdä hätiköityjä myyntipäätöksiä tunnekuohun vallassa, ellei myynnille ole jotakin pakottavaa syytä esimerkiksi henkilökohtaisen taloustilanteen vuoksi. Usein tunnekuohun vallassa tehdyt myynnit tehdään itsensä ja salkun kannalta epäedulliseen aikaan. (Alexandria, 2020.)

4 Yksityishenkilöt sijoittajina

Sijoittajat voidaan luokitella institutionaalisiin sijoittajiin sekä yksityissijoittajiin. Institutionaaliset sijoittajat ovat pääsääntöisesti suuria sijoituksia tekeviä yhteisöitä tai organisaatioita, kuten eläke- ja vakuutusyhtiöitä tai pankkeja. Yksityissijoittajalla sen sijaan tarkoitetaan yksityishenkilöä, ja verrattuna institutionaalisiin sijoittajiin sijoitettavat summat ovat usein huomattavasti pienempiä. Tästä syystä yksityissijoittajia kutsutaan usein myös piensijoittajiksi.

Tässä luvussa käsitellään suomalaisten yksityishenkilöiden sijoittamisessa havaittavia teemoja, kotitalouksien rahoitusvaroja sekä tyypillisimpiä sijoittajien riskiprofiileja. Teemat tukevat aiempaa tietoperustaa ja auttaa hahmottamaan suomalaisten sijoituskäyttäytymistä ja ajattelua käytännön tasolla.

4.1 Suomalaiset sijoittajina

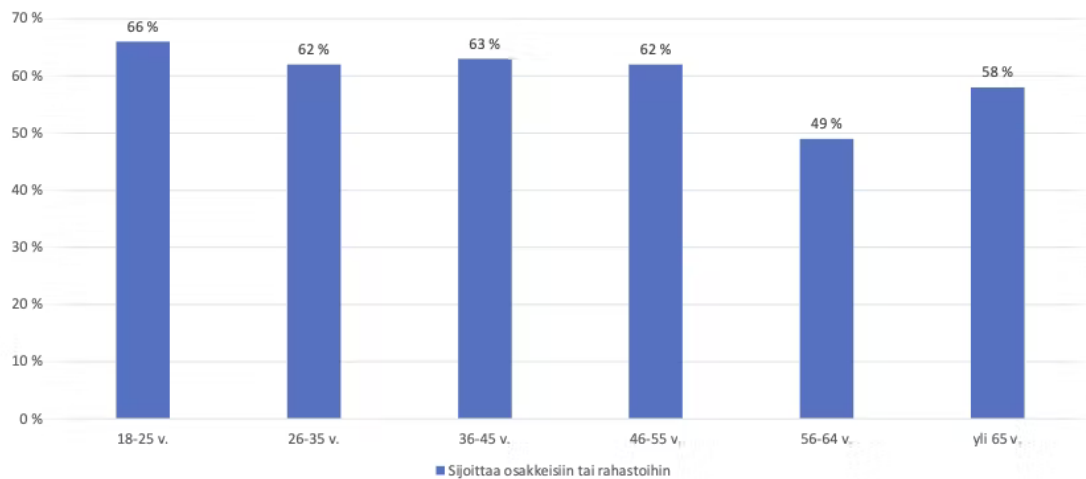
Suomalaisten kotitalouksien sijoittamista on tutkittu muun muassa pankkien toimesta. Suomalaisien sijoittamisessa on havaittavissa useita tyypillisiä teemoja, jotka kuvaavat suomalaisten yksityishenkilöiden ajatusmaailmaa ja sijoituskäyttäytymistä. Tuoreimmista tutkimuksista selviää myös, että sijoittaminen on selvästi yleistynyt viime vuosina.

Yleisesti ottaen suomalaiset ovat tyypillisesti hyvin turvallisuushakuisia sijoittajia. Sijoitustiedon artikkelissa todetaan, että suuri osa suomalaisista säilyttää varojaan maltillisella riskillä turvalliseksi koetuissa kohteissa kuten säästötilillä, määräaikaistalletuksissa ja pankkien omissa rahastoissa. Finanssialan keskusliiton tekemästä tutkimuksesta selviää, että suomalaiset mieltävät tärkeimmiksi sijoituskriteereiksi turvallisuuden, sijoituskohteiden riskittömyyden ja vaivattomuuden. Tutkimuksen mukaan sijoituksen tuotto on suomalaisille vasta viidenneksi tärkein kriteeri. (Sijoitustieto 2014.)

Sijoitustiedon artikkelin mukaan suuri osa suomalaisten rahoitusvarallisuudesta makaa olemattomalla tuotolla pankkitilillä. Sortter Oy:n vuonna 2021 tekemän taloustutkimuksen mukaan kuitenkin sijoittaminen on Suomessa yleistynyt vauhdilla. Sijoittaminen on Sortterin mukaan yksi viime vuosina nousevista trendeistä, ja se on huomattavissa myös tutkimustuloksissa. (Sortter 2021.)

Tutkimuksen mukaan noin 60 prosenttia suomalaisista kertoi sijoittavansa osakkeisiin tai rahastoihin. Miehet ovat kuitenkin aktiivisempia sijoittajia Suomessa kuin naiset, sillä noin 55 prosenttia naisista kertoo sijoittavansa. Miesten vastaava luku on noin 64 prosenttia. Yksityissijoittajia Suomessa on tutkimuksen mukaan jo lähes 1 miljoona. Lukuun on laskettu sekä osake- että rahastosi-joitajat. (Sortter 2021.)

Sortterin kyselyyn vastanneista eniten sijoittavia oli ikäryhmässä 18–25 vuotta, jossa vastanneista 66 prosenttia kertoo sijoittavansa. (Kuva 1.) Nuorten sijoitusinnostus näkyy Sortterin teettämän tutkimuksen lisäksi myös Nordeassa. Nordean sijoituspalveluista vastaava johtaja Tanja Eronen kertoo, alle 30-vuotiaat ovat aktivoituneet ja aloittaneet sijoittamisen. Vähiten sijoittavia henkilöitä oli ikäryhmässä 56–64 vuotta, jossa vastanneista 49 prosenttia kertoo sijoittavansa. (Kuva 1.) Kyselyn mukaan kaikissa muissa ikäryhmissä yli puolet vastanneista sijoittavat. Erityisesti nuorilla nousevia trendejä ovat väestörakenteen kehittyminen, työllisyyden epävarmat näkymät sekä kaukana siintävä eläke. Myös halu eläköityä palkkatöistä ennen varsinaista eläkeikää ja passiivinen tulo saattavat vaikuttaa nuorten haluun sijoittaa omia varojaan. (Sortter 2021.)

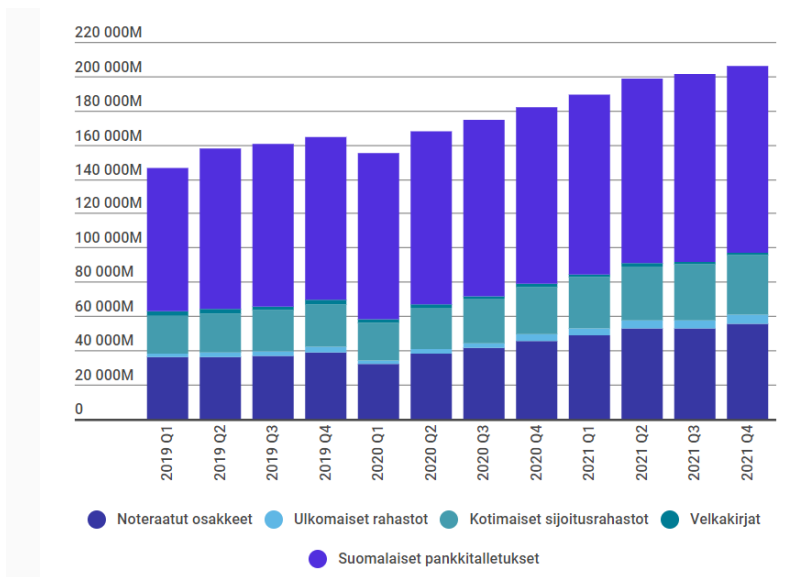

Kuva 1. Sijoittajat ikäryhmittäin. (Sortter 2021.)

4.2 Kotitalouksien rahoitusvarat

Tilastokeskuksen mukaan suomalaisten kotitalouksien rahoitusvarat nousivat vuonna 2021 387,2 miljardiin euroon. Kotitalouksien velat puolestaan olivat 201,4 miljardia euroa. Muutosten seurauksena kotitalouksien nettorahoitusvarat olivat vuoden 2021 lopussa 201,4 miljardia euroa. Nettorahoitusvarat on laskettu vähentämällä velat rahoitusvaroista. (Tilastokeskus 2022.)

Pörssisäätiön mukaan vuoden 2021 lopussa kotitalouksien rahoitusvaroista yli 109 miljardia oli pankkitalletuksia. Rahasto-osuuksia kotitaloudet omistivat noin 40 miljardilla eurolla ja pörssiosakkeita noin 55 miljardilla eurolla. Suurimmat omaisuusluokat Pörssisäätiön graafin mukaan ovat suomalaiset pankkitalletukset, noteeratut osakkeet, kotimaiset sijoitusrahastot, ulkomaiset rahastot sekä velkakirjat. Kuva 2 havainnollistaa kotitalouksien rahoitusvarojen jakaumaa eri omaisuusluokissa. (Pörssisäätiö 2022.)

Kuva 2. Kotitalouksien rahoitusvarat. (Pörssisäätiö 2022.)

Suurin yksittäinen osuus kotitalouksien rahoitusvaroista on siis selvästi pankkitalletukset, jotka edustavat suurta osaa kokonaisuudesta. Pankkitalletuksista yli 90 prosenttia oli käyttötileillä. Talletuskannan kasvussa on ollut merkittävänä tekijänä jo pidemmän aikaa varojen kasvu käyttötileillä. Määräaikaistalletusten osuus on vähentynyt vuodesta 2011 lähtien, ja samalla muiden talletusten osuus on kasvanut. Viime vuosina kotitalouksien rahoitusvarat ovat olleet kasvussa myös osakekurssien voimakkaan nousun takia. (Suomen Pankki 2021.)

4.3 Riskiprofiilit

Sijoittajat voidaan jakaa karkeasti luokkiin myös riskinottokyvyn tai -halukkuuden perusteella. Matematiikan professori Daniel Bernoulli (1700–1782) on tuonut riskiteoriaan ajatuksen riskin karttajasta, riskin rakastajasta ja riskineutraalista ihmisestä. Hän toi esille, että ihmiset suhtautuvat riskeihin eri tavalla. Bernoullin mukaan tosiasiat ovat samat kaikille, mutta hyöty on riippuvainen olosuhteista, joissa henkilö tekee arvioitaan. (Teikari 2004.)

Tämän teorian kautta Bernoulli osoitti Antoine Arnauldin Port Royal logiikassa esittämän esimerkin vääräksi. Esimerkin mukaan salaman iskun pelkääminen on epärationaalista, koska sen sattuminen omalle kohdalle on erittäin epätodennäköistä. Keskeinen ajatus esimerkissä oli se, että pelko vahingosta pitää suhteuttaa vahingon suuruuteen sekä sen todennäköisyyteen. Bernoulli kuitenkin kumosi asian näkökulmalla, että eri ihmiset kokevat pelon ja riskin eri tavalla. Jos ihmisen pelko on erittäin suurta, hän asettaa kyseiselle mahdolliselle tapahtumalle erittäin suuren painon riippumatta

tapahtuman pienistä todennäköisyyksistä. Voidaan siis todeta, että sijoittajat eivät ajattele samalla tavalla riskin suhteen ja riskinottohalukkuus vaihtelee henkilöiden välillä. (Teikari 2004.)

Riskineutraali sijoittaja arvostaa epävarmaa tuloa pääsääntöisesti sen odotetun tulon mukaan. Riskin rakastaja sen sijaan painottaa tuotto-odotusta enemmän kuin sen odotusarvoa. Riskin karttaja pitää epävarmaa tuloa sen odotusarvoa huonompana. Riskin karttaja kuitenkin arvostaa varmaa tuloa sen odotusarvoa enemmän. (Gravelle & Rees 2004, 456–457.)

5 Tutkimus sijoituskäyttäytymisestä

Tässä luvussa kuvataan tutkimusmenetelmä sekä tutkimuksen toteutus. Luvussa esitellään myös kyselylomakkeen kysymykset sekä niihin saadut vastaukset eli tutkimuksen tulokset. Vastausten pohjalta luodot kuviot auttavat havainnollistamaan vastausten jakaumaa. Tulokset esitellään ikäryhmien välillä vertaillen.

5.1 Tutkimusmenetelmän kuvaus

Tutkimus on määrällinen eli kvantitatiivinen ja se toteutetaan kyselytutkimuksena. Kuten aiemmin esitetty, tutkimuksen tavoitteena on selvittää eroja suomalaisten yksityissijoittajien sijoituskäyttäytymisessä eri ikäryhmien välillä. Tutkimusmenetelmäksi valikoitui kvantitatiivinen kyselytutkimus, sillä tarkastellessa suomalaisia sijoittajina laajana joukkona antaa kyseinen menetelmä tarkimman lopputuloksen. Kyselyyn on tavoitteena saada mahdollisimman paljon vastauksia, jotta perusjoukko on tarpeeksi suuri ja antaa selkeän kuvan todellisesta tilanteesta. Yksittäisten haastattelujen kautta vastaukset olisivat tarkempia, mutta yksittäisten henkilöiden tilanne ei välttämättä kuvasta todellisuutta kaikkien ihmisten osalta. Kyselytutkimus siis tukee paremmin tutkimuksen luotettavuutta.

Kyselytutkimuksen aineisto kerätään strukturoidulla kyselylomakkeella ja linkki kyselyyn jaetaan sähköisesti Facebook-ryhmä Sijoituskerhon kautta. Sijoituskerho on suurimpia yksityisiä sijoittamiseen liittyviä Facebook-ryhmiä, jossa on tutkimushetkellä noin 110 000 jäsentä. Ryhmässä on ollut paljon muitakin opinnäytetyötä tekevien henkilöiden kyselyitä ja menetelmä on koettu toimivaksi. Kysely toteutetaan Webropol-alustan avulla.

Kysely koostuu 25 kysymyksestä, jotka tukevat tutkimuksen pääongelmaan sekä alaongelmiin vastaamista. Kyselylomake rakentuu teoriaosuuden ympärille siinä esiteltyjä teorioita hyödyntäen. Kyselyn 7 ensimmäistä kysymystä ovat taustakysymyksiä, joista tärkeimpänä tutkimuksen pääongelmaan liittyen on selvittää vastaajien ikä. Taustakysymyksiä avulla selvitetään myös muita demografisia tekijöitä ja vastaajien vuosituloja sekä sijoitusvarallisuutta. Kysymykset 8–16 liittyvät sijoittamiseen ja kysymykset 17–25 tarkemmin sijoituskäyttäytymiseen. Kysymys 23 on avoin kysymys, jossa kysytään, miten vastaaja toimisi tyypillisesti tilanteessa, jossa hänen sijoitustensa arvo laskee 50 prosenttia. Vastauksista pyritään löytämään yhtäläisyyksiä tai ristiriitoja teorian kanssa ja selvittämään syitä, mistä tehdyt havainnot johtuvat.

Kyselyn vastausten analysointiin käytetään Webropol-työkalua sekä Microsoft Excel-ohjelmaa, jonka kautta luodaan myös vastauksia havainnollistavat kuviot. Kuviot auttavat ymmärtämään ja havainnollistamaan vastausten tarkempaa jakaumaa, jotta kokonaiskuva on selkeämpi. Avoimen

kysymyksen vastaukset analysoidaan erikseen myös Excelin avulla ja tulokset esitellään ikäryhmittäin.

5.2 Tutkimuksen toteutus

Kysely oli avoinna vastauksille kaksi viikkoa ajankohtana 20.5.-3.6.2022. Kyselyyn vastattiin nimettömästi, eikä vastauksia voida yhdistää vastaajiin. Kyselyn tavoitteena oli tavoittaa mahdollisimman laaja joukko suomalaisia yksityissijoittajia erilaisista lähtökohdista, jotta tulosten vertailu eri ikäryhmien välillä onnistuu luotettavasti.

Kyselyyn vastasi 213 henkilöä, joista kaksi rajautui tutkimuksesta pois ensimmäisen kysymyksen perusteella. Ensimmäisessä kysymyksessä varmistettiin, että kaikki vastaajat täyttävät kyselyn kriteerit eli harjoittavat sijoitustoimintaa. 99,1 prosenttia vastaajista eli 211 henkilöä vastasi ensimmäisessä kysymyksessä sijoittavansa, joten lähes kaikki vastaajista kuuluivat tavoiteltuun kohderyhmään. Näiden 211 henkilön ikäjakauma jakautui seuraavasti: alle 25-vuotiaita 40 henkilöä, 25–39-vuotiaita 81 henkilöä, 40–65-vuotiaita 83 henkilöä ja yli 65-vuotiaita 7 henkilöä. Kaikki tarkastelussa olevat vastaajat kertoivat ensimmäisessä kyselyssä sijoittavansa.

Analysointivaihe alkoi kyselydatan ryhmittelemisellä aiemmin esitettyihin ikäryhmiin Webropolin kautta. Tämän jälkeen ikäryhmittäin jaotellut vastaukset siirrettiin Microsoft Excel-ohjelmaan, jossa prosessi jatkui havainnollistavien kuvioiden ja taulukoiden laatimisella. Ryhmiteltyjä vastauksia tarkasteltiin ja saadut tulokset esitetään luvussa 5.3.

Tutkimuksen tulosten pohjalta vastauksia havainnoitiin myös tutkimuksen pääkysymykseen vastaamiseksi tutkimuksen alakysymyksiin peilaten. Alakysymyksiin vastataan luvussa 6.1, jossa tehdyt havainnot käydään läpi tarkemmin.

5.3 Tutkimuksen tulokset

Tässä osiossa esitetään tutkimuksen tulokset. Vastauksia tarkasteltiin ikäryhmien välillä vertaillen Microsoft Excelin kautta. Myös osiossa käytetyt taulukot ja kuviot on laadittu Microsoft Excelin avulla. Kyselyn vastaukset esitellään kysymyskohtaisesti ja kysymykset ovat jaoteltu kyselylomakkeen tavoin kolmeen osioon: taustakysymykset, sijoittaminen ja sijoituskäyttäytyminen.

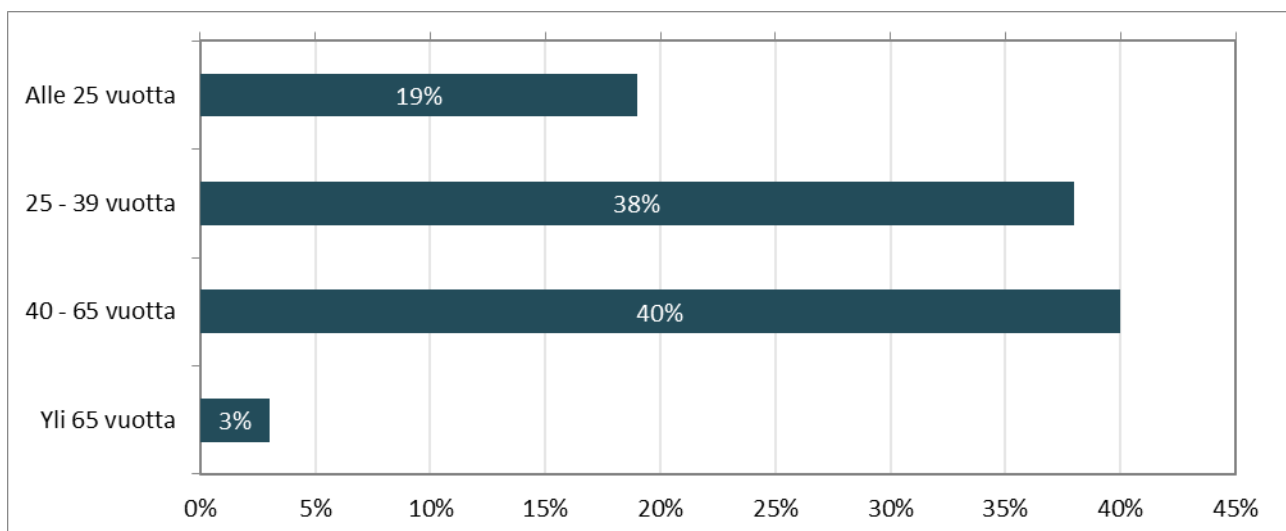
Kaikki vertailussa mukana olleet ikäryhmät ovat kyselyssä edustettuina ja sekä eroavaisuuksia, että yhtäläisyyksiä on havaittavissa eri ikäryhmien välillä. Otoksoon ollessa suhteellisen pieni Suomen kokonaisväestöön verrattuna, on kuitenkin mahdotonta tehdä tutkimuksen perusteella tarkkoja mallinnuksia kaikkien suomalaisten yksityishenkilöiden sijoituskäyttäytymisestä. Tulokset ovat kuitenkin suuntaa antavia ja antavat selkeän yleiskuvan eri ikäisten suomalaisten sijoittamisesta.

5.3.1 Taustakysymykset

Kyselylomakkeen seitsemän ensimmäistä kysymystä olivat taustakysymyksiä, joista tärkeimpänä tutkimuksen pääongelmaan liittyen oli selvittää vastaajien ikä. Taustakysymykset käsittelivät myös muita demografisia tekijöitä, kuten sukupuolta, koulutusta, työtilannetta sekä sijoitusvarallisuutta. Taustakysymykset auttavat muiden kysymysten analysointia ja niiden avulla selvitettiin vastaajien lähtökohdat.

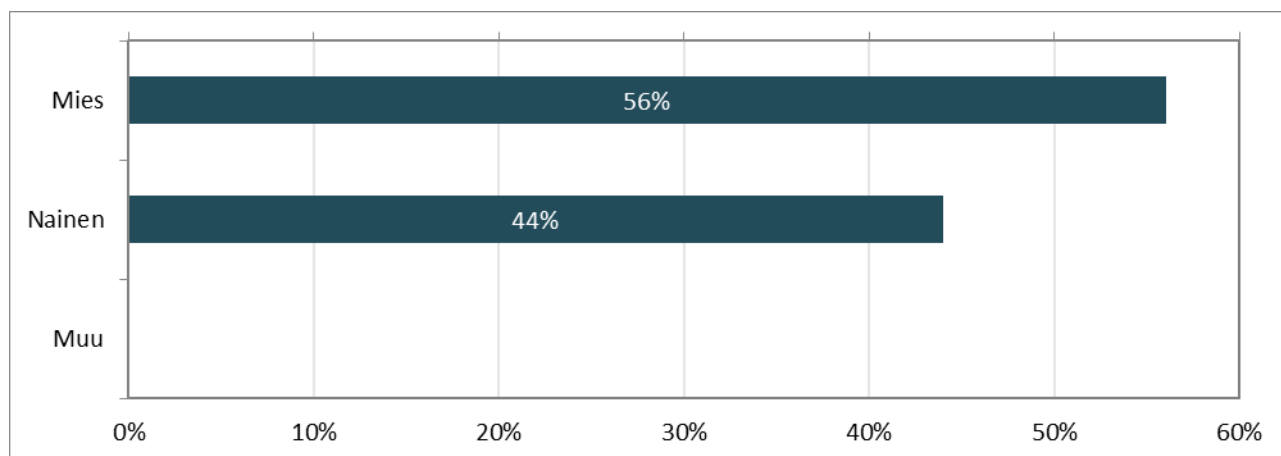
Kysymyksellä 1 varmistettiin, että kaikki vastaajat täyttävät kohderyhmän kriteerit eli harjoittavat sijoitustoimintaa. Kyselyyn vastasi 213 henkilöä, joista 211 henkilöä vastasi ensimmäisessä kysymyksessä sijoittavansa. Kaksi henkilöä rajautui tutkimuksesta pois vastattuaan kysymykseen kieltävästi.

Kysymyksellä 2 pyrittiin selvittämään vastaajien ikä, jotta muita vastauksia voidaan vertailla neljän valitun ikäryhmän välillä. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma näkyy kuvassa 3. Vastaajien ikäjakauma on selvästi painottunut 25–65-vuotiaisiin, sillä jopa 78 prosenttia vastaajista ilmoitti kuuluvansa näihin ikäryhmiin. Suurin yksittäinen ikäryhmä oli 40–65-vuotiaat, johon kuului 40 prosenttia vastaajista. 38 prosenttia kyselyyn vastanneista henkilöistä vastasi olevansa 25–39-vuotias, joka oli kyselyn toiseksi suurin yksittäinen ikäryhmä. Kyselyyn vastanneista henkilöistä vain 19 prosenttia oli alle 25-vuotiaita. Yli 65-vuotiaat olivat kuitenkin kaikista ikäryhmistä selvästi eniten aliedustettuna, sillä tähän ikäryhmään kuului vain 3 prosenttia vastaajista. (Kuva 3.)

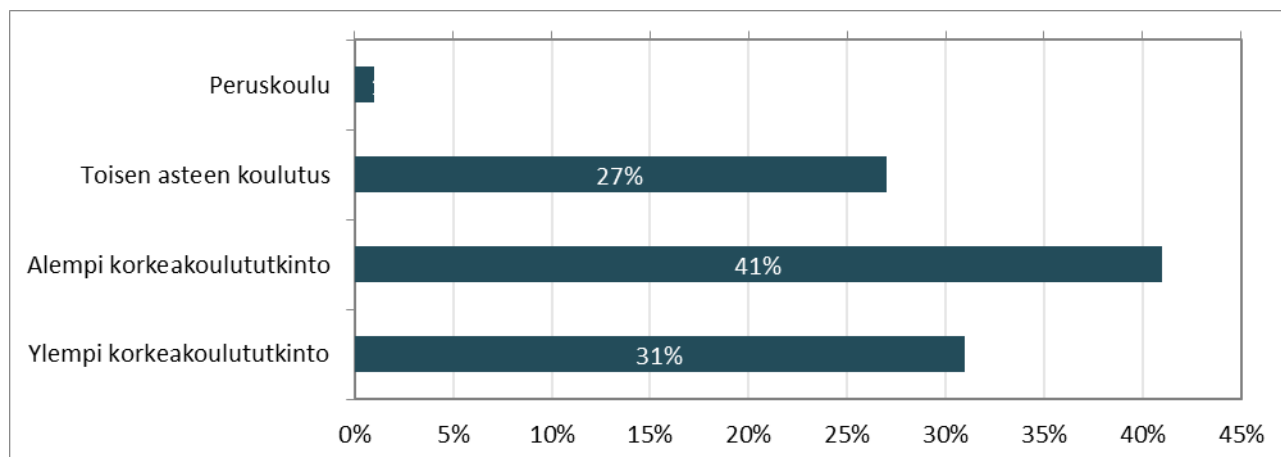
Kuva 3. Vastaajien ikä

Kysymyksessä 3 kysyttiin vastaajien sukupuolta. Vastaajista 56 prosenttia oli miehiä ja 44 prosenttia naisia. Kuten teoriaosuudessa kerrottiin, miehet ovat naisia aktiivisempia sijoittajia ja tämä näkyy myös kyselyn vastaajissa. Kysely kuitenkin tavoitti hyvin molemmat sukupuolet ja vastauksia saatiin paljon sekä miehiltä että naisilta. Muunsukupuolisia vastaajia kysely ei kuitenkaan tavoittanut, vaan kaikki vastaajat identifioivat itsensä mieheksi tai naiseksi. (Kuva 4.)

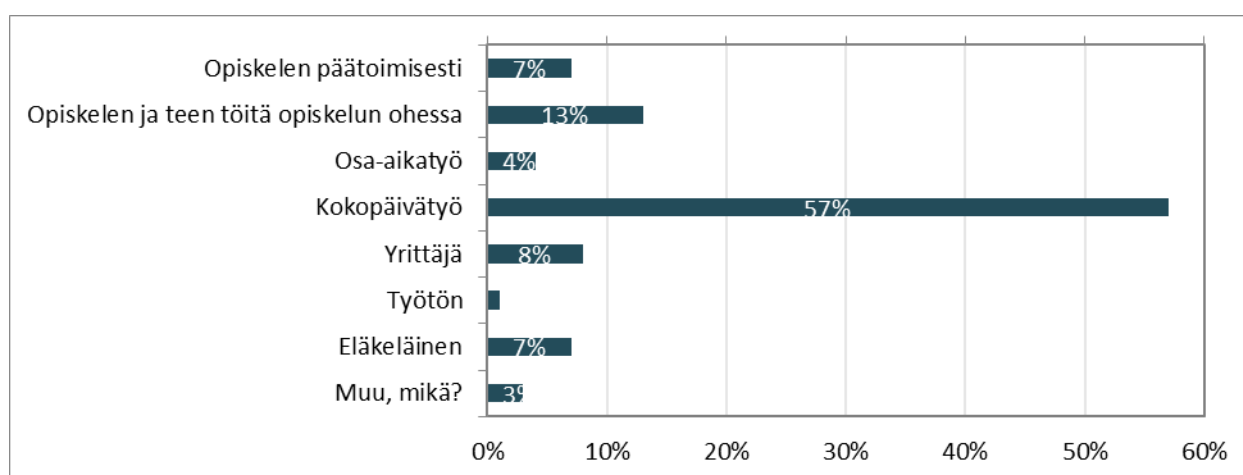
Kuva 4. Vastaajien sukupuoli

Vastaajien koulutusaste selvitettiin kysymyksessä 4. Jakauma koulutuksen suhteen oli monipuolinen, ja vastauksia saatiin kaikkiin annettuihin vaihtoehtoihin. Ainoastaan peruskoulun käyneet olivat kuitenkin selvästi aliedustettuna, sillä vain 1 prosentti vastaajista ilmoitti korkeimmaksi suorittamukseen koulutukseksi peruskoulun. Yleisin koulutustaso vastaajilla oli alempi korkeakoulututkinto, jonka vastasi 41 prosenttia vastaajista. Ylempi korkeakoulututkinto keräsi vastauksia 31 prosenttia ja toisen asteen koulutus 27 prosenttia. Vastausten perusteella voidaan todeta, että suurin osa kyselyyn vastanneista ovat suorittaneet korkeakoulututkinnon. Jakauma näkyy tarkemmin kuvassa 5.

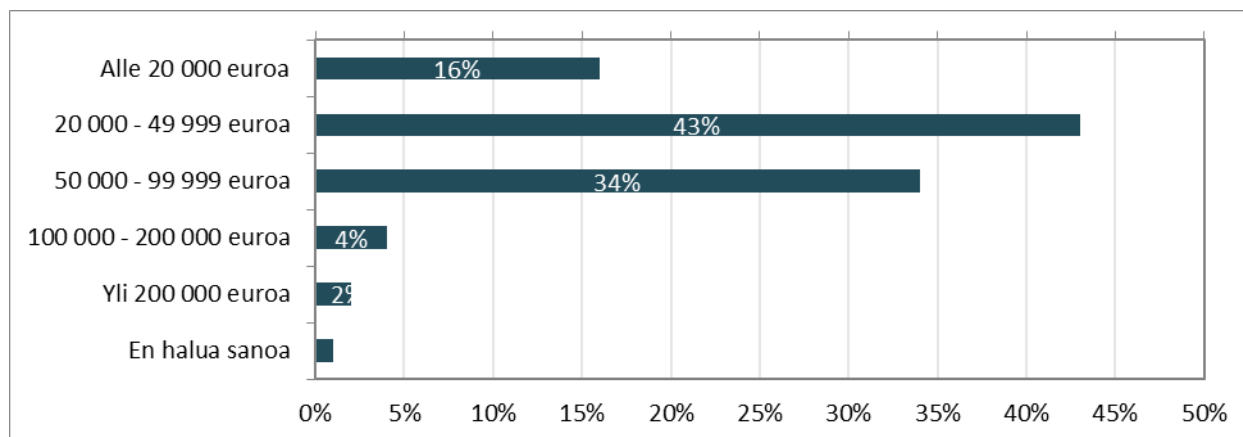
Kuva 5. Vastaajien koulutusaste

Vastaajien työtilannetta kysyttäessä kysymyksessä 5, yli puolet vastaajista kertoi olevansa kokopäivätyössä. Jopa 57 prosenttia kyselyyn vastanneista vastasi työtilanteekseen kokopäivätyö. Muiden vaihtoehtojen kesken vastaukset jakautuivat tasaisemmin. 13 prosenttia vastasi opiskelevansa ja tekevänsä töitä opiskelun ohessa, kun taas 7 prosenttia vastasi opiskelevansa päätoimisesti. 7 prosenttia vastaajista oli eläkeläisiä ja 4 prosenttia vastasi olevansa osa-aikaisessa työsuhhteessa. Vähiten vastauksia sai vaihtoehto työtön, jonka vastasi ainoastaan 1 prosentti vastaajista eli 3 henkilöä. 5 henkilöä valitsi vaihtoehdon ”Muu, mikä”, ja tarkensi vastaustaan sanallisesti. Heistä kolme vastasi olevansa äitiyslomalla, joista yksi samanaikaisesti myös osa-aikatyössä ja yrittäjänä. Lisäksi yksi vastaaja kertoi opiskelevansa ja tekevänsä töitä molempia päätoimisesti. Kuva 6 havainnollistaa vastaajien työtilannetta.

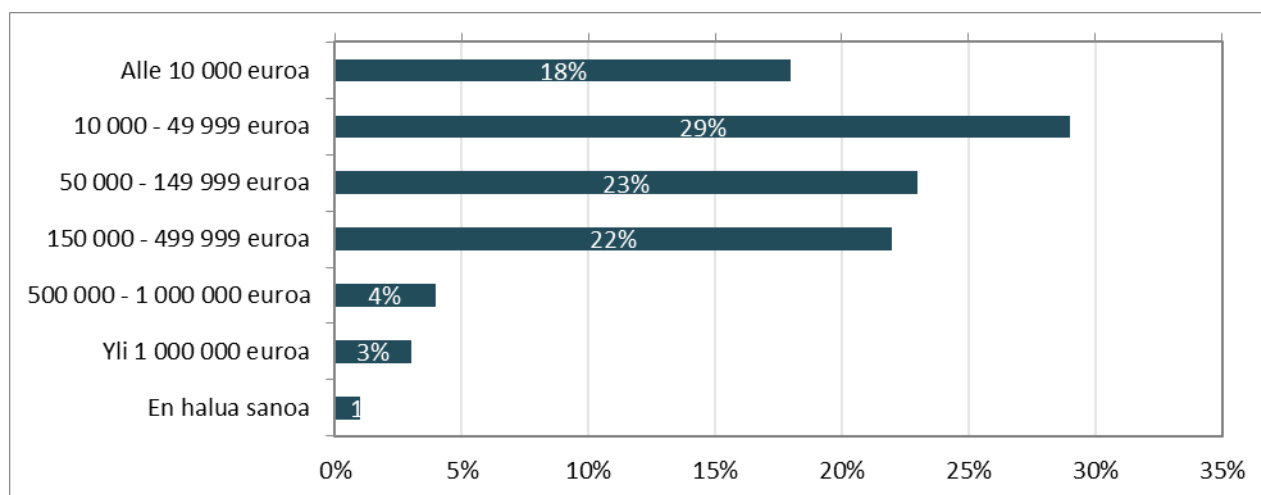
Kuva 6. Vastaajien työtilanne

Kysymyksessä 6 selvitettiin vastaajien vuosituloja ennen veroja. Yli 90 prosenttia kyselyyn vastanneista yksityishenkilöistä ilmoitti vuositulonsa olevan alle 100 000 euroa. Ainoastaan noin 6 prosenttia kertoi tienävänsä vuosittain yli tämän. Noin 16 prosenttia vastaajista sen sijaan vastasi tienävänsä alle 20 000 euroa. Vastausten perusteella voidaan todeta, että suurin osa kyselyyn vastanneista sijoittuu vuosituloiltaan väliin 20 000–99 999 euroa. Noin 1 prosentti vastaajista ei halunnut kertoa omia vuositulojaan. (Kuva 7.)

Kuva 7. Vuositulot ennen veroja

Vastaajien sijoitusvarallisuus selvitettiin kysymyksessä 7. 18 prosenttia vastaajista kertoi sijoitusvarallisuutensa olevan alle 10 000 euroa. Yleisin yksittäinen vaihtoehto vastaajien keskuudessa oli 10 000–49 999 euroa, jonka vastasi 29 prosenttia vastaajista. Lähellä seuraavana ovat vaihtoehdot 50 000–149 999 euroa ja 150 000–499 999 euroa, joista ensimmäisen vastasi 23 prosenttia ja toisen 22 prosenttia vastaajista. 7 prosenttia kyselyyn vastanneista kertoi sijoitusvarallisuutensa olevan yli 500 000 euroa, joista 6 prosenttiyksikköä vastasi sijoitusvarallisuutta olevan yli miljoona euroa. Noin 1 prosentti vastaajista ei halunnut kertoa sijoitusvarallisuuttaan. (Kuva 8.)

Kuva 8. Sijoitusvarallisuus

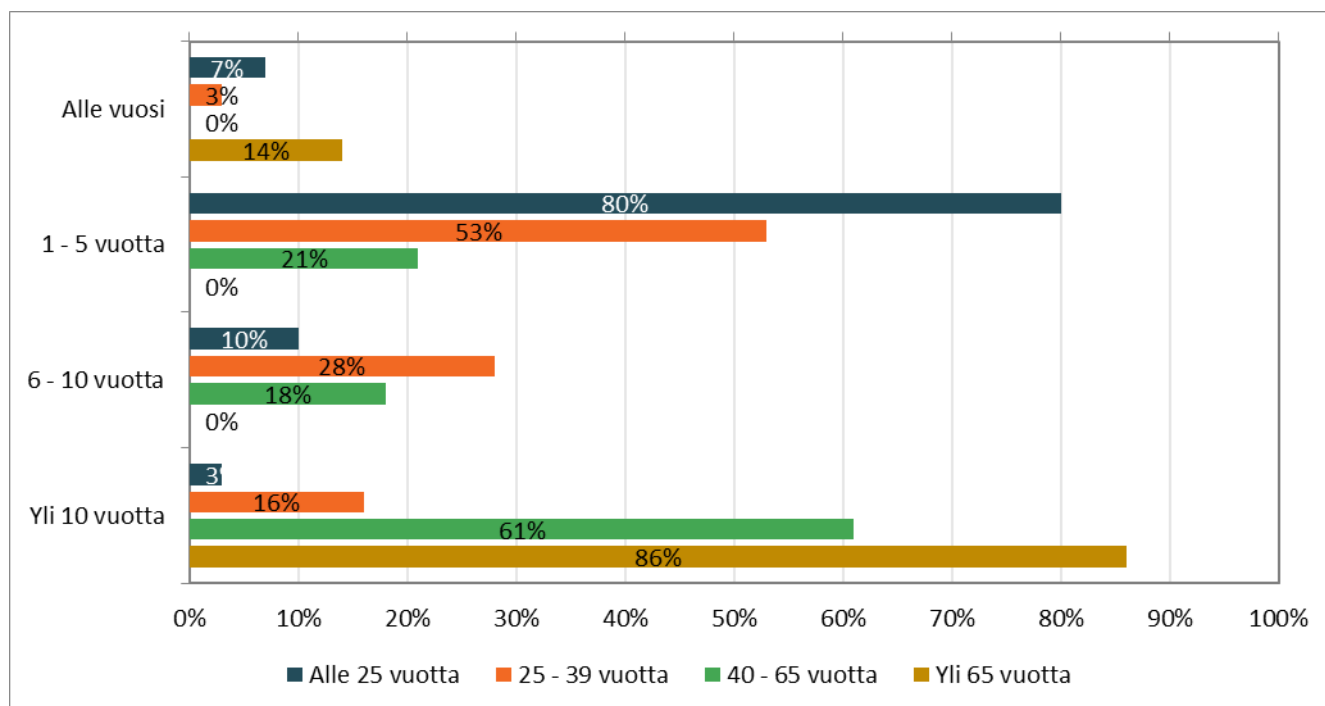
5.3.2 Sijoittaminen

Taustakysymysten jälkeen kysymykset 8–17 liittyvät sijoittamiseen ja niiden avulla selvitettiin esimerkiksi vastaajien kokemuksta sijoittamisesta, salkun hajautusta sekä sijoitushorisonttia. Vastauksia tarkastellaan ikäryhmien välillä vertaillen niin tekstissä kuin myös vastauksia havainnollistavissa kuvissa.

Kysymyksen 8 avulla selvitettiin yksityissijoittajien kokemus sijoittamisesta. Alle 25-vuotiaista vastaajista suurin osa, noin 80 prosenttia, kertoi omaavansa kokemusta sijoittamisesta 1–5 vuotta. Alle vuoden sijoittaneita ikäryhmässä oli 7 prosenttia ja yli 10 vuotta sijoittaneita 3 prosenttia. Loput 10 prosenttia ikäryhmästä kertoi harjoittaneensa sijoitustoimintaa 6–10 vuotta.

25–39-vuotiaiden vastaajien keskuudessa ero yleisimmän ja toiseksi yleisimmän vastauksen välillä ei ollut yhtä suuri, mutta 1–5 vuotta oli tässäkin ikäryhmässä selvästi yleisin vastaus. 25–39 vuotiaista 53 prosenttia kertoi sijoittaneensa 1–5 vuotta, kun taas 28 prosenttia vastasi sijoittaneensa 6–10 vuotta. Vain 16 prosenttia ikäryhmästä kertoi sijoittaneensa yli 10 vuotta. 40–65-vuotiaista vastaajista 61 prosenttia vastasi sijoittaneensa yli 10 vuotta. Kukaan tästä ikäryhmästä ei vastannut sijoittaneensa alle vuoden. Ikäryhmästä 21 prosenttia vastasi 1–5 vuotta ja 18 prosenttia 6–10 vuotta.

Yli 65-vuotiaiden vastauksissa ero oli ikäryhmistä suurin. Jopa 86 prosenttia ikäryhmästä vastasi omaavansa sijoituskokemusta yli 10 vuotta, kun taas 14 prosenttia vastasi kysymyksessä sijoittaneensa alle vuoden. Muut vaihtoehdot eivät saaneet ikäryhmältä vastauksia. Yhteenvetona voidaan todeta, että iäkkäämmillä yksityissijoittajilla on keskimäärin vuosissa mitattuna enemmän kokemusta, kun taas nuoremmilla sijoittajilla kokemusta on keskimäärin vähemmän. Kuva 9 havainnollistaa vastausten jakaumaa.

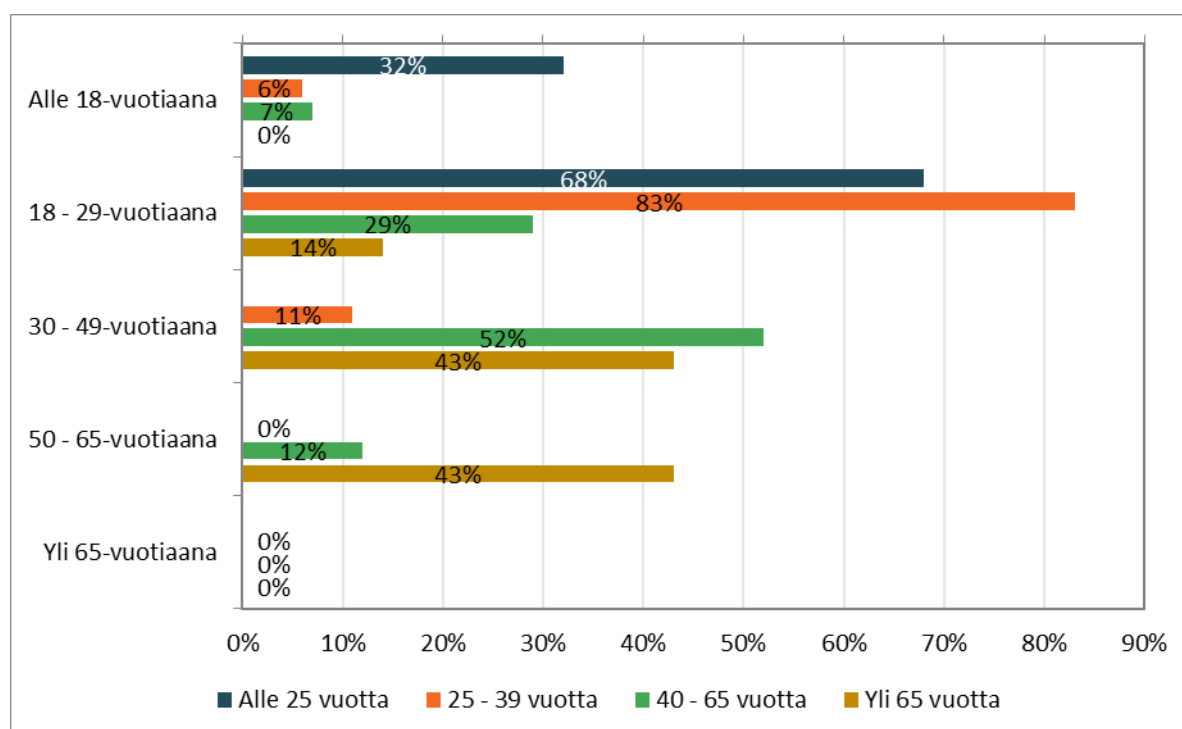

Kuva 9. Kuinka monta vuotta sinulla on kokemusta sijoittamisesta?

Kysymyksessä 9 vastaajilta kysyttiin, minkä ikäisinä he aloittivat sijoittamisen. Alle 25-vuotiaista yli kolmasosa, noin 68 vastanneista, kertoi aloittaneensa sijoittamisen 18–29-vuotiaana. Loput 32 prosenttia aloitti ikäryhmästä sijoittamisen jo ennen 18 vuoden ikää. Yli 65-vuotiaiden vastaukset puolestaan jakautuivat melko tasaisesti vaihtoehtojen 30–49-vuotiaana ja 50–65-vuotiaana välille. Molemmat vaihtoehdot saivat 43 prosenttia ikäryhmän vastauksista. 14 prosenttia ikäryhmästä vastasi aloittaneensa sijoittamisen 18–29-vuotiaana.

40–65-vuotiaista vastaajista hieman yli puolet, noin 52 prosenttia, vastasi aloittaneensa sijoittamisen 30–49-vuotiaana. Vain 7 prosenttia ikäluokasta aloitti sijoittamisen ennen 18-vuoden ikää. Noin 12 prosenttia ikäryhmästä aloitti sijoittamisen 50 ikävuoden jälkeen ja 29 prosenttia ikävuosien 18 ja 29 välillä. 25–39-vuotiaista sen sijaan selvästi suurin osa vastaajista aloitti sijoittamisen 18–29-vuotiaana. Jopa 83 prosenttia valitsi kyselyssä tämän vaihtoehdon. Vain 6 prosenttia kertoi aloittaneensa sijoittamisen alle 18-vuotiaana ja 11 prosenttia ikäryhmästä 30 ikävuoden jälkeen.

Vastausten perusteella voidaan todeta, että ainoastaan alle 25-vuotiaista löytyy merkittävä määrä henkilöitä, jotka ovat aloittaneet sijoittamisen jo ennen 18-vuoden ikää. Myös 25–39-vuotiaat vastaajat ovat pääosin aloittaneet sijoittamisen ennen 30 ikävuotta. Muissa ikäryhmissä enemmistö on aloittanut sijoittamisen yli 30-vuotiaana. Tämä selittyy todennäköisesti sillä, että sijoittamisen aloittaminen on helpottunut viime vuosina merkittävästi ja siitä on tullut tärkeä osa arkipäivää. Muissa ikäryhmissä valtaosa on aloittanut sijoittamisen vasta aikuisiällä. Huomioitavaa myös, että yli 65-vuotiaat vastaajat ovat aloittaneet sijoittamisen huomattavasti myöhemmässä vaiheessa elämää muihin ikäryhmiin verrattuna. (Kuva 10.)

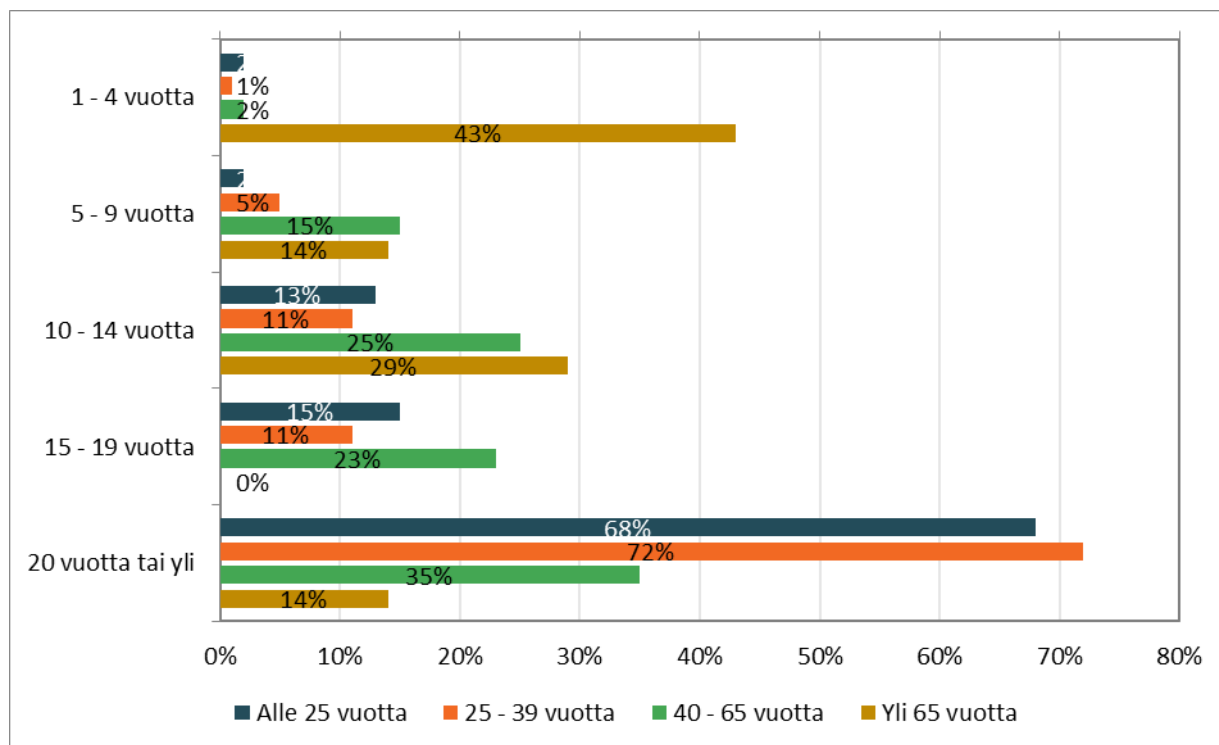

Kuva 10. Minkä ikäisenä aloitit sijoittamisen?

Kysymyksessä 10 kysyttiin vastaajien sijoitushorisonttia. Vastausten perusteella suomalaisten yksityissijoittajien sijoitushorisontti on keskimäärin pitkällä, ainoastaan yli 65-vuotiaiden sijoitushorisontti oli selkeästi muita ikäryhmiä lyhyempi. Ikäryhmästä lähes puolet, 43 prosenttia, kertoi sijoitushorisonttinsa olevan 1–4 vuotta. 5–9 vuotta keräsi ikäryhmästä vastauksia 14 prosenttia ja 10–14 vuotta 29 prosenttia. Yli 20 vuoden sijoitushorisontti sai ikäryhmältä vastauksia 14 prosenttia. Kukaan ikäryhmästä ei vastannut vaihtoehtoa 15–19 vuotta. Hajontaa ikäryhmässä on havaittavissa, mutta pääsääntöisesti horisontti on alle 4 vuotta.

Hajontaa on havaittavissa myös 40–65-vuotiaiden vastauksissa. Ikäryhmän yleisin vastaus kysymykseen oli yli 20 vuotta. Tämän vastasi 35 prosenttia ikäryhmästä. Heistä vain 2 prosenttia vastasi sijoitushorisonttinsa olevan 1–4 vuotta. Sen sijaan 15 prosenttia sijoittaa 5–9 vuoden tähtämellä. 10–14 vuotta keräsi vastauksia ikäryhmältä 25 prosenttia ja 15–19 vuotta 23 prosenttia.

Alle 25-vuotiaiden sekä 25–39-vuotiaiden yksityissijoittajien vastaukset olivat keskenään erittäin samankaltaisia. Molemmista ikäryhmistä noin 70 prosenttia vastasi sijoittavansa yli 20 vuoden sijoitushorisontilla. Tarkka prosentti alle 25-vuotiailla oli 68 prosenttia ja 25–39-vuotiailla 72 prosenttia. Mikään muu vastausvaihtoehto ei saanut kummaltakaan ikäryhmältä yli 15 prosenttia vastauksista. Selvästi vähiten vastauksia molemmilta ikäryhmiltä sai vaihtoehto 1–4 vuotta. Vain 1 prosentti 25–39 kertoi tämän vastaavan omaa sijoitushorisonttiaan. Vastaava luku alle 25-vuotiailla oli 2 prosenttia. Vastausten perusteella voidaan todeta, että nuoremmat sijoittajat ovat pitkäjänteisiä ja pyrkivät saamaan sijoituksilleen tuottoa jopa kymmenien vuosien päähän. Iän kasvaessa sijoitushorisontti laskee ja markkinoita katsotaan keskimäärin lyhyemmällä aikavälillä. (Kuva 11.)

Kuva 11. Mikä on sijoitushorisonttisi?

Kysymyksen 11 avulla selvitettiin, mihin sijoitustuotteisiin eri ikäryhmät ovat sijoittaneet. Valmiita vastausvaihtoehtoja kysymykseen oli annettu yhdeksän. Tämän lisäksi kysymys sisälsi avoimen tekstikentän, johon vastaaja pystyi itse kirjoittamaan muita sijoitustuotteita. Selvästi yleisimmät sijoitustuotteet kaikissa ikäryhmissä olivat pörssinoteeratut osakkeet sekä sijoitusrahastot. Kaikista kyselyyn vastanneista noin 91 prosenttia kertoi sijoittaneensa pörssinoteerattuihin osakkeisiin. Sijoitusrahastoihin sen sijaan kertoi sijoittaneensa noin 80 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista. Yksittäisiä ikäryhmiä tarkastellessa huomataan, että vastaukset näiden kahden sijoitustuotteen suhteen ovat samankaltaisia. Suurimpana erona voidaan huomata, että yli 65-vuotiaista vain 57 prosenttia on sijoittanut sijoitusrahastoihin.

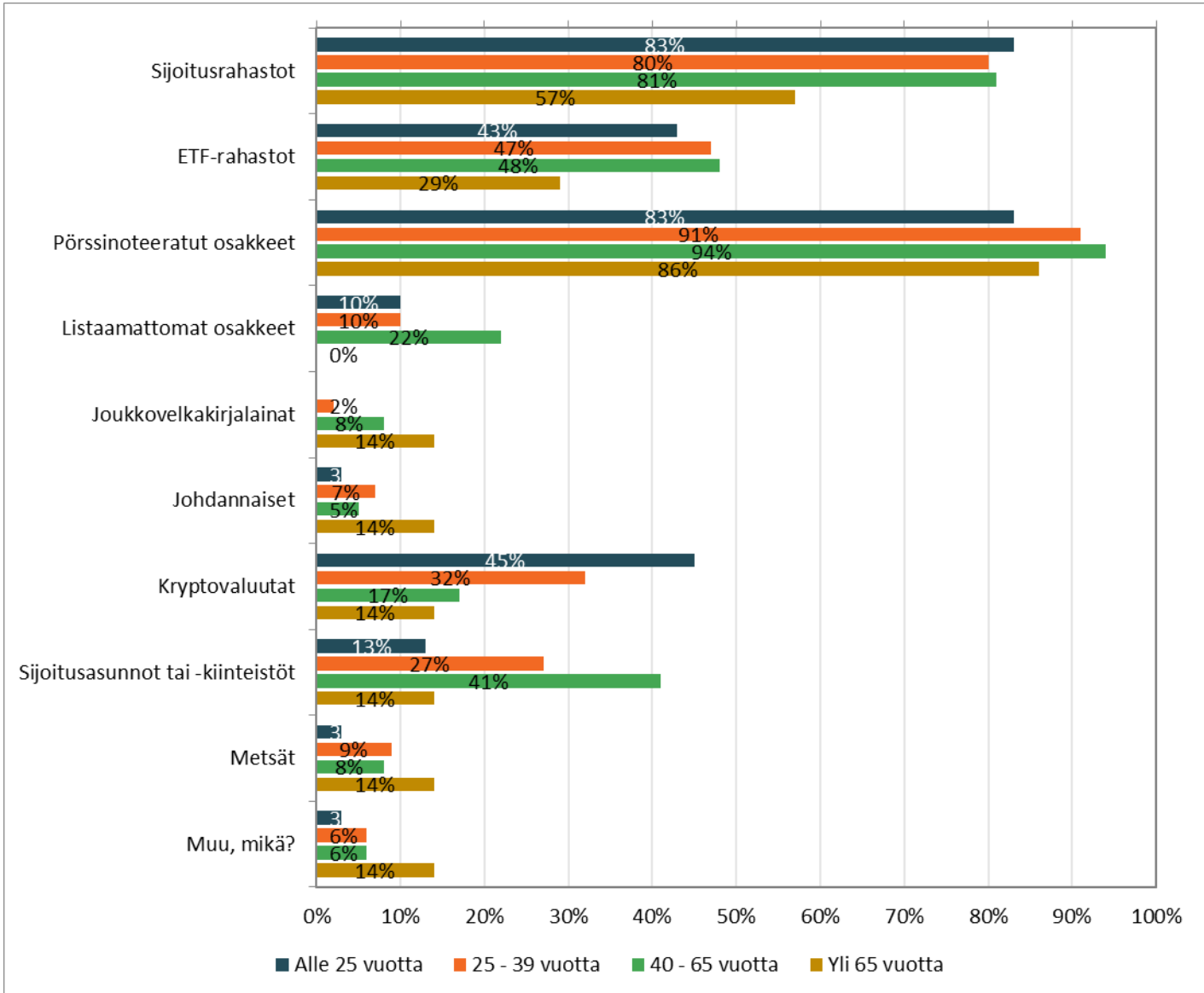
Myös ETF-rahastot eli pörssinoteeratut rahastot (Exchange Traded Fund) keräsivät paljon vastauksia. Kaikista kyselyyn vastanneista 46 prosenttia kertoi omaavansa kokemusta kyseisistä tuotteista. Kolmessa nuorimmassa ikäryhmässä ETF-rahastoihin sijoittaneita oli kaikissa yli 40 prosenttia, mutta yli 65-vuotiaiden vastauksissa vastaava luku oli 29 prosenttia.

Muut vastausvaihtoehdot saivat vastauksia huomattavasti vähemmän, mutta eroja ikäryhmien välillä on kuitenkin havaittavissa. Erityisesti kryptovaluutat ovat vastausten perusteella melko suosittuja varsinkin alle 25-vuotiaiden yksityissijoittajien keskuudessa, joista 45 prosenttia kertoi sijoittaneensa kyseisiin sijoitustuotteisiin. Kryptovaluuttoihin sijoittaneiden vastaajien osuus laskee jokaisessa ikäryhmässä asteittain, kun siirrytään seuraavaan ikäryhmään nuorimmasta vanhimpaan.

Myös listaamattomissa osakkeissa on nähtävissä hajontaa ikäryhmien välillä. Kukaan yli 65-vuotias kyselyyn vastannut henkilö ei ollut sijoittanut listaamattomiin osakkeisiin. Muista ikäryhmistä löytyi näihin sijoittaneita, eniten 40–65-vuotiaista, joista vaihtoehdon vastasi 22 prosenttia. Alle 25-vuotiaista sekä 25–39-vuotiaista vastaajista 10 prosenttia kertoi sijoittaneensa listaamattomiin osakkeisiin.

Joukkovelkakirjalainat, johdannaiset sekä metsät keräsi vastauksia alle 10 prosentilta kaikista vastaajista. Näissä kolmessa sijoitustuotteessa eniten vastauksia antoi yli 65-vuotiaat vastaajat. Heistä 14 prosenttia kertoi sijoittaneensa kaikkiin edellä mainittuihin. Sijoitusasunnoissa- ja kiinteistöissä sen sijaan eniten vastauksia tuli 40–65-vuotiailta yksityissijoittajilta. Heistä 41 prosenttia omisti kyseisiä sijoitustuotteita. Vähiten vastauksia kyseinen omaisuuslaji sai alle 25-vuotiailta sekä yli 65-vuotiailta. Huomioitavaa kuitenkin, että kaikista kyselyyn vastanneista noin 29 prosenttia vastasi kyseisen vaihtoehdon.

Viimeinen vastausvaihtoehto, joka oli avoin tekstikenttä, keräsi myös muutamia yksittäisiä vastauksia. Näitä oli muun muassa harvinaiset autot, arvoesineet, kulta sekä taide. Kuva 12 havainnollistaa vastausten jakaumaa.

Kuva 12. Mihin seuraavista sijoitustuotteista olet sijoittanut?

Kysymys 12 sisälsi täysin samat vastausvaihtoehdot kuin kysymys 11, mutta erona aiempaan kysymykseen tässä selvitettiin, mihin sijoitustuotteisiin eri ikäryhmät aikovat sijoittaa tulevaisuudessa. Kaikissa ikäryhmissä yleisin vastaus oli pörssinoteeratut osakkeet. Kolmesta nuorimmasta ikäryhmästä yli 80 prosenttia aikoo sijoittaa pörssinoteerattuihin osakkeisiin myös tulevaisuudessa. Yli 65-vuotiailla luku oli muita pienempi, 57 prosenttia, mutta vaihtoehto oli myös tässä ikäryhmässä selvästi muita vaihtoehtoja yleisempi.

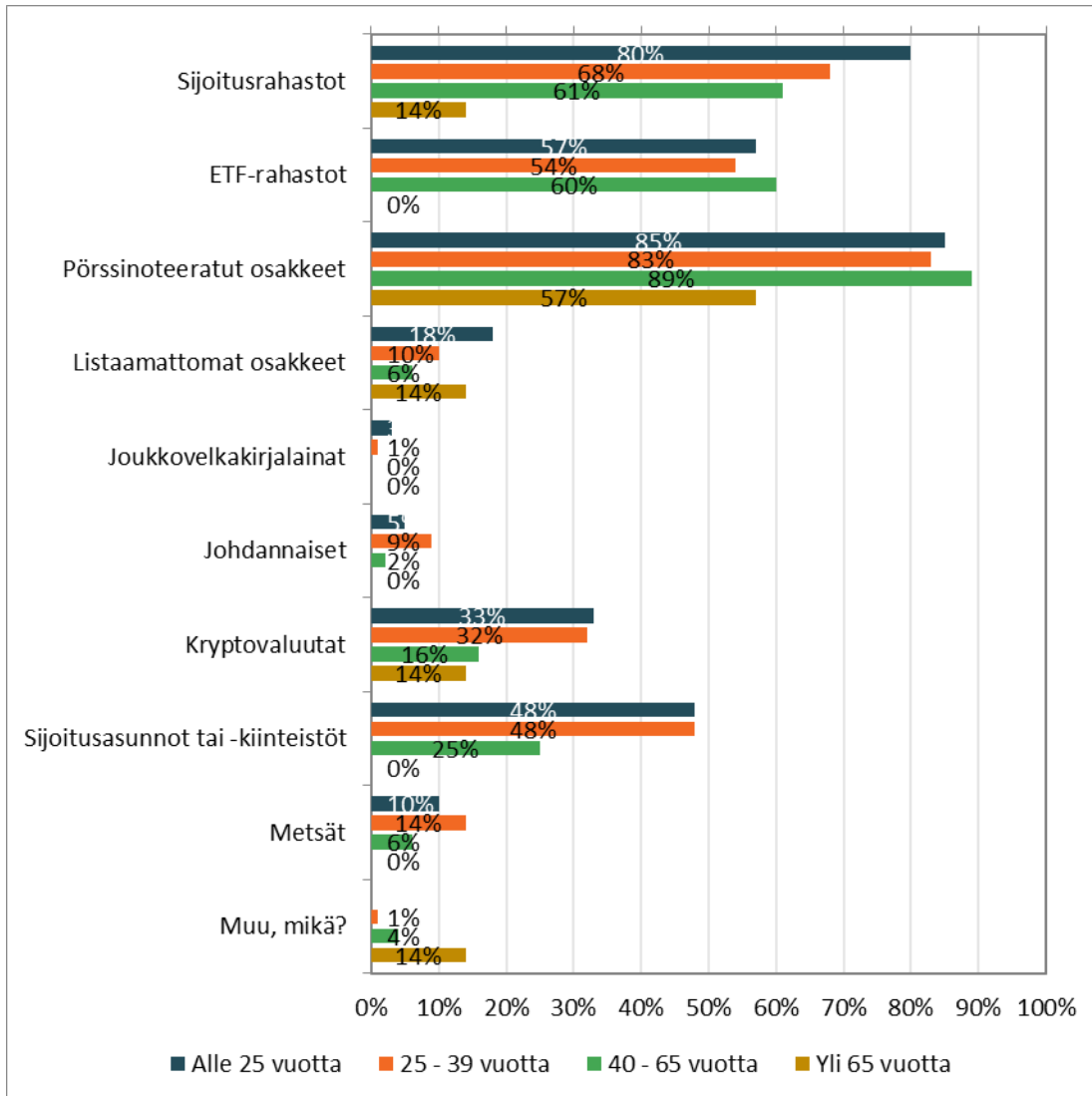
Myös sijoitusrahastot sekä ETF-rahastot ovat vastausmäärissä edellisen kysymyksen tavoin korkealla. Alle 25-vuotiaista 80 prosenttia kertoi aikovansa sijoittaa sijoitusrahastoihin tulevaisuudessa. 25–39-vuotiailla vastauksen antoi 68 prosenttia ja 40–65-vuotiaista 61 prosenttia. Yli 65-vuotiaista vastaajista ainoastaan 14 prosenttia valitsi kyseisen vaihtoehdon. Myöskään ETF-rahastot eivät

vastausten perusteella kiinnostaneet yli 65-vuotiaita, sillä kukaan heistä ei aio sijoittaa näihin tulevaisuudessa. Muissa ikäryhmissä vastaava luku oli lähellä 60 prosenttia.

Joukkovelkakirjalainat olivat selvästi vähiten suosittu vaihtoehto tulevaisuuden sijoituksille. Alle 25-vuotiasta noin 2 prosenttia ja 25–39-vuotiaista 1 prosentti kertoi aikovansa sijoittaa kyseisiin sijoitustuotteisiin. Muista ikäryhmistä kukaan ei valinnut vastausvaihtoehtoa. 0 prosenttia yli 65-vuotiaiden vastauksista sai myös vaihtoehdot johdannaiset, sijoitusasunnot tai -kiinteistöt sekä metsät. Johdannaiset eivät olleet muissakaan ikäryhmissä kovin suosittuja, mutta 9 prosenttia 25–39-vuotiaista kuitenkin ilmoitti aikovansa sijoittaa omaisuuslajiin. Selkeä ero yli 65-vuotiaiden vastauksiin on kuitenkin sijoitusasunnoissa tai -kiinteistöissä. Alle 25-vuotiaista sekä 25–39-vuotiaista jopa 48 prosenttia valitsi vaihtoehdon. Vastaava luku 40–65-vuotiaiden vastauksissa oli 25 prosenttia. Metsät eivät sen sijaan herättäneet suurta mielenkiintoa muissakaan ikäryhmissä. Kyseinen sijoitus tuote oli suosituin ikäryhmässä 25–39-vuotiaat, joista 14 prosenttia valitsi vaihtoehdon.

Eroavaisuuksia ikäryhmien välillä voidaan huomata myös kryptovaluuttoja tarkastellessa. Kryptovaluutat tulevaisuuden sijoituskohteena ovat edellisen kysymyksen tavoin selvästi suosittumia kahden nuoremman ikäryhmän sijoittajien keskuudessa. Alle 25-vuotiaista 33 prosenttia ja 25–39-vuotiaista 32 prosenttia aikoo sijoittaa näihin tulevaisuudessa. Vastaavat luvut yli 65-vuotiailla oli 14 prosenttia ja 40–65-vuotiailla 16 prosenttia.

Avoin tekstikenttä viimeisenä vastausvaihtoehtona toi myös muutaman yksittäisen vastauksen. Eräs vastaaja kertoi korkojen noustessa sijoittavansa määräaikaistalletuksiin ja toinen vastaaja ei aio sijoittaa enää mihinkään. Yhteenvetona voidaan todeta, että kaikissa ikäryhmissä suorat osakesijoitukset ja rahastopohjaiset ratkaisut ovat ensimmäisenä mielessä tulevaisuutta ajatellen. Huomioitavaa myös, että yli 65-vuotiaat ovat vastausten perusteella varovaisempia, eivätkä monet harvinaisemmat sijoituskohteet pääsääntöisesti kiinnosta. Kuva 13 havainnollistaa vastausten jakaumaa.

Kuva 13. Mihin seuraavista sijoitustuotteista aiot sijoittaa tulevaisuudessa?

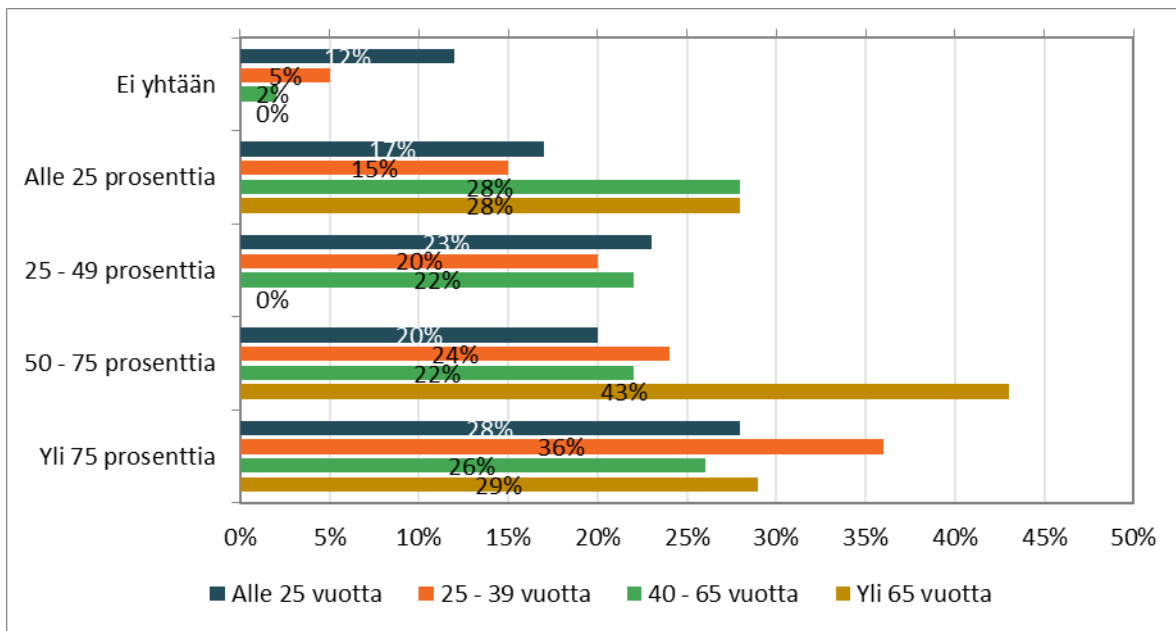
Kysymyksessä 13 kysyttiin vastaajien sijoitussalkkujen osakepainoa, eli osakkeiden prosentuaalista osuutta kaikista sijoituksista. Vastauksissa on pientä hajontaa ikäryhmien välillä, mutta suurta eroavaisuutta ei ole havaittavissa. 12 prosenttia alle 25-vuotiaista vastasi, että ei omista osakkeita. 25–39-vuotiaiden vastauksissa vastaava luku oli 5 prosenttia ja 40–65-vuotiaiden 2 prosenttia. Kukaan yli 65-vuotiaista ei valinnut kyseistä vastasvaihtoehtoa.

Alle 25 prosentin osakepaino jakautui vastauksissa kahteen ryhmään. Sekä 40–65-vuotiaista että yli 65-vuotiaista vastaajista 28 prosenttia kertoi salkkunsa osakepainon olevan alle 25 prosenttia. Kahden nuorimman ikäryhmän vastaukset olivat myös lähellä toisiaan, alle 25-vuotiaiden vastaavan luvun ollessa 17 prosenttia ja 25–39-vuotiaiden 15 prosenttia.

Suurin yksittäinen eroavaisuus ikäryhmien välillä on vastausvaihtoehdossa 25–49 prosenttia. Yli 65-vuotiaista kukaan ei vastannut osakepainonsa osuvan kyseiseen väliin. Kaikista muista

ikäryhmistä yli 20 prosenttia vastasi kyseisen vaihtoehdon. Sen sijaan 50–75 prosentin osakepainon vastasi jopa 43 prosenttia kaikista yli 65-vuotiaista vastaajista. Muissa ikäryhmissä vaihtoehdon vastausprosentti osui väliin 20–24 prosenttia.

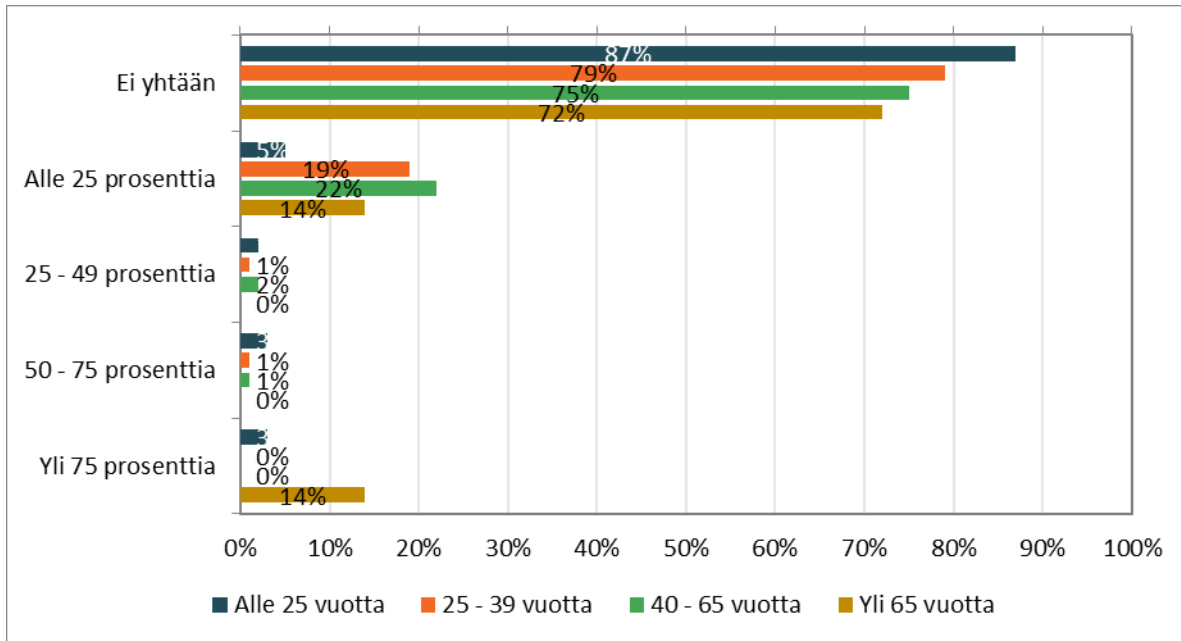
Yli 75 prosentin osakepainoinen sai eniten vastauksia 20–39-vuotiailta yksityissijoittajilta. Heistä 36 prosenttia vastasi salkkunsensa osakepainon olevan yli 75 prosenttia. Kaikkien ikäryhmien vastausprosentti vaihtoehdossa on kuitenkin hyvin lähellä toisiaan, muiden ikäryhmien sijoittuessa välille 26–29 prosenttia. Kuva 14 havainnollistaa vastausten jakaumaa.

Kuva 14. Kuinka suuri osa sijoituksistasi on osakkeissa?

Kysymyksessä 14 selvitettiin sen sijaan, kuinka suuri osa vastaajien sijoituksista on koroissa. Vastaukset olivat hyvin yhtenäisiä ikäryhmien välillä. Suurin osa kaikista vastaajista, noin 79 prosenttia, kertoi, ettei omista lainkaan korkosijoituksia. Alle 25-vuotiaista jopa 87 prosenttia ei omista korkosijoituksia lainkaan.

Seuraavaksi yleisin vastaus oli 25 prosenttia. Tämä vaihtoehto sai alle 25-vuotialta vastauksia 5 prosentilta. Muiden ikäryhmien vastausprosentti sijoittuu välille 14–19 prosenttia. Muut vastausvaihtoehdot saivat vain yksittäisiä vastauksia. Huomioitavaa kuitenkin, että 14 prosenttia yli 65-vuotiaista vastasi sijoitussalkkunsensa korkopainon olevan yli 75 prosenttia. Vastausten perusteella voidaan todeta, että suomalaiset yksityissijoittajat eivät iästään riippumatta pidä korkosijoituksia tällä hetkellä houkuttelevina. Valtaosa, lähes 80 prosenttia ei ole sijoittanut korkoihin lainkaan. Vastausten tarkempi jakauma näkyy kuvassa 15.

Kuva 15. Kuinka suuri osa sijoituksistasi on koroissa?

Kysymyksessä 15 kysyttiin yksityissijoittajien sijoitusten maantieteellistä jakaumaa ja selvitettiin, kuinka maantieteellinen hajautus ikäryhmissä toteutuu. Suomalaisia osakkeita omisti vastausten perusteella noin 91 prosenttia kaikista vastaajista. Ikäryhmien välillä ei tässä ole suurta eroa havaittavissa.

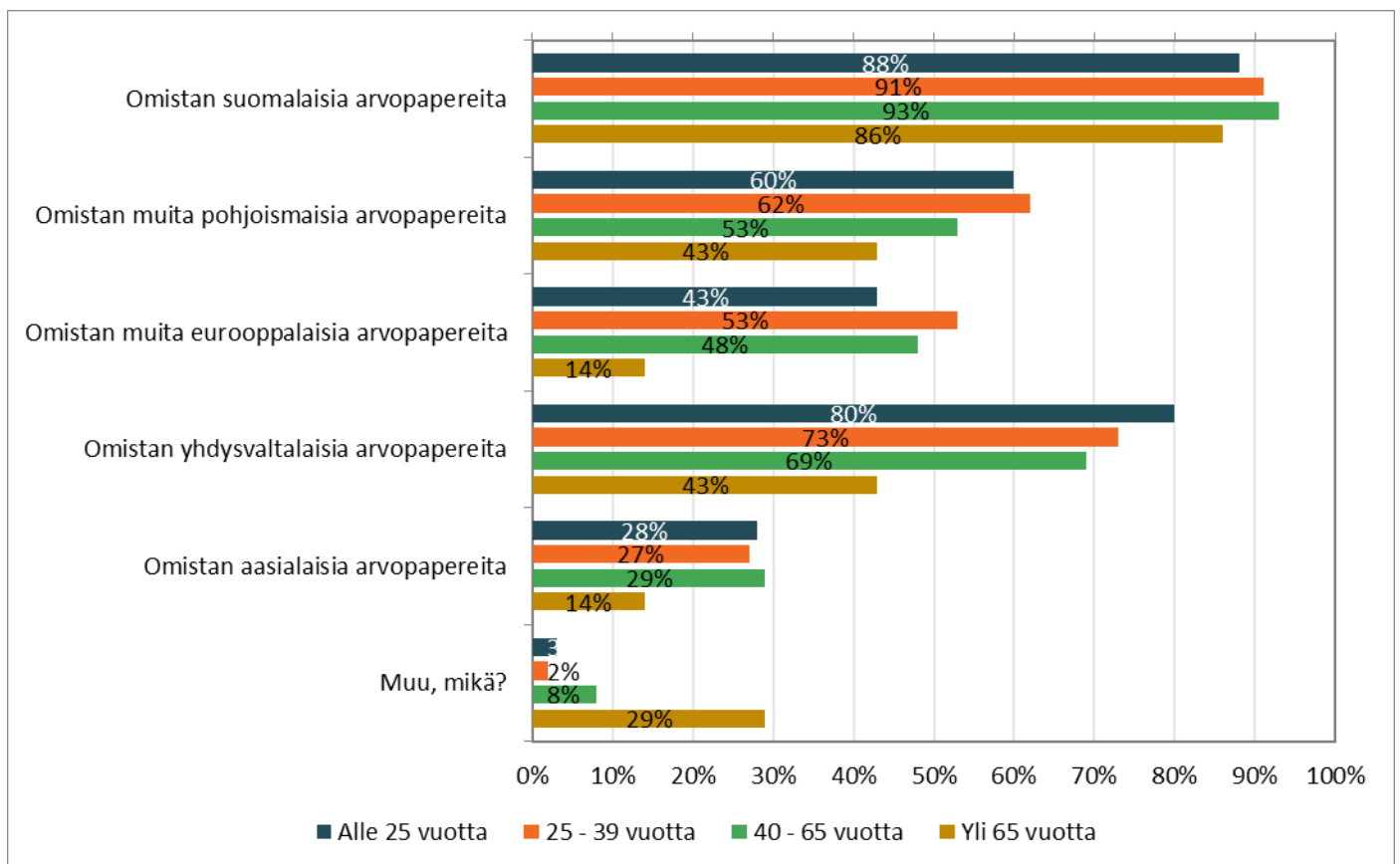
Muita pohjoismaisia arvopapereita tarkastellessa hajontaa alkaa hieman olemaan. Kuten kuvasta 16 huomataan, alle 25-vuotiaista 60 prosenttia ja 25–39-vuotiaista 52 prosenttia vastasi omistavansa muita pohjoismaisia arvopapereita. 40–65-vuotiailla vastaajilla vastaava luku oli 53 prosenttia ja yli 65-vuotiailla vain 43 prosenttia.

Muiden eurooppalaisten arvopaperien omistus on jokaisessa ikäryhmässä hieman vähäisempää kuin kaksi aiempaa vaihtoehtoa. Yli 65-vuotiaista vain 14 prosenttia valitsi kyseisen vaihtoehdon. Muista ikäryhmistä vastauksia tuli selkeästi enemmän, eniten 25–39-vuotiailta, joista vaihtoehdon vastasi 53 prosenttia. Myös alle 25-vuotiaiden sekä 40–65-vuotiaiden omistus muille eurooppalaisille arvopapereille ylitti 40 prosenttiyksikköä.

Yhdysvaltalaisen arvopaperien omistus oli vastausten perusteella pääsääntöisesti kaikissa ikäryhmissä korkealla. Ainoastaan yli 65-vuotiaiden vastauksissa alle puolet, 43 prosenttia, vastasi salakustaan löytyvän myös yhdysvaltalaisia osakkeita tai muita arvopapereita. Muissa ikäryhmissä prosentti oli huomattavasti korkeampi. Alle 25-vuotiaista yksityissijoittajista jopa 80 prosenttia kertoi sijoittavansa myös Yhdysvaltoihin. Vastaava luku 25–39-vuotiailla oli 73 prosenttia ja 40–65-vuotiailla 69 prosenttia.

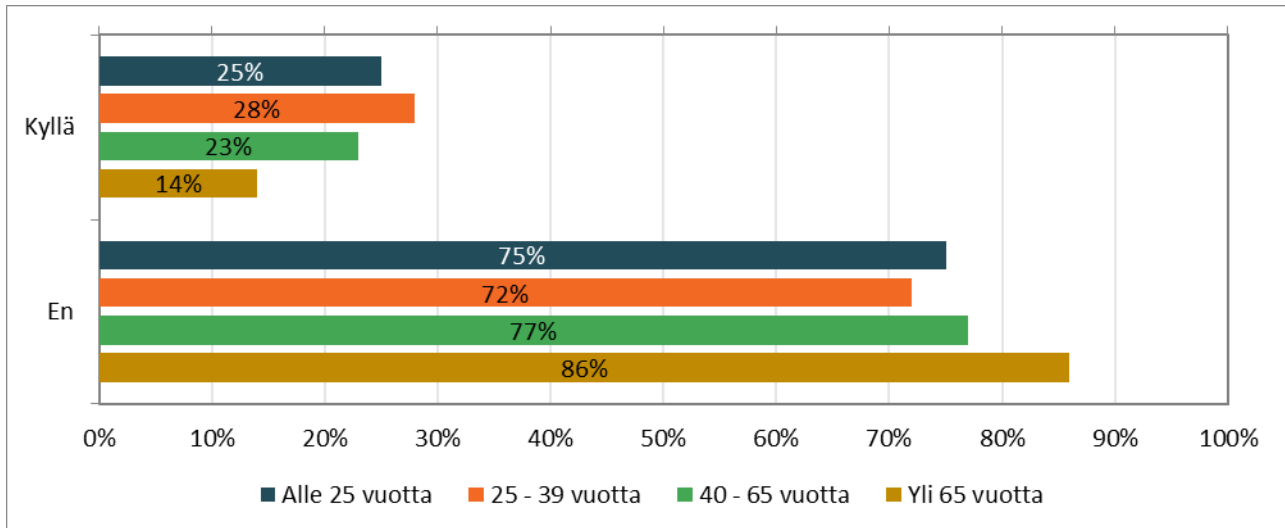
Myös aasialaisissa arvopapereissa yli 65-vuotiaiden omistus oli muita ikäryhmiä vähäisempää. Yli 65-vuotiaista kyselyyn vastanneista noin 14 prosenttia kertoi omistavansa aasialaisia arvopapereita. Muissa ikäryhmissä vastaava luku asettui 27–29 prosentin välille.

Avoimeen vastauskenttään tuli muutamia yksittäisiä vastauksia. Useampi vastaaja kertoi omistavansa maailmalaajuisesti sijoittavia rahastoja. Kaksi vastaajaa kertoi sijoittavansa myös Kanadaan ja yksi vastaaja kertoi salkkunsu maantieteellisen hajautuksen olevan hyvin vaihtelevaa. Kuva 16 havainnollistaa vastaajien sijoitusten maantieteellistä hajautusta.

Kuva 16. Kuinka maantieteellinen hajautus toteutuu sijoituksissasi?

Sijoittamisen osion viimeinen kysymys käsitteli velkavipua. Kysymyksen 16 tarkoituksena oli selvittää, ovatko suomalaiset yksityissijoittajat rahoittaneet omia sijoituksiaan velkarahalla. Jokaisessa ikäryhmässä yli 70 prosenttia vastasi, ettei ole käyttänyt velkavipua. Kuvasta 17 huomataan, että yli 65-vuotiaista noin 14 prosenttia kertoi käyttävänsä velkavipua, joka on noin 10 prosenttiyksikköä vähemmän kuin keskimäärin muissa ikäryhmissä. (Kuva 17.)

Kuva 17. Käytätkö velkavipua?

5.3.3 Sijoituskäyttäytyminen

Kysymykset 17–25 käsittelevät sijoituskäyttäytymistä ja osiossa selvitettiin esimerkiksi yksityissijoittajien itseluottamusta sijoittajana, tuottovaatimusta, riskinottohalukkuutta sekä suhtautumista tappioihin. Vastauksia tarkastellaan ikäryhmien välillä vertaillen. Vastausten pohjalta laaditut kuvat näyttävät vastausten tarkemman jakauman.

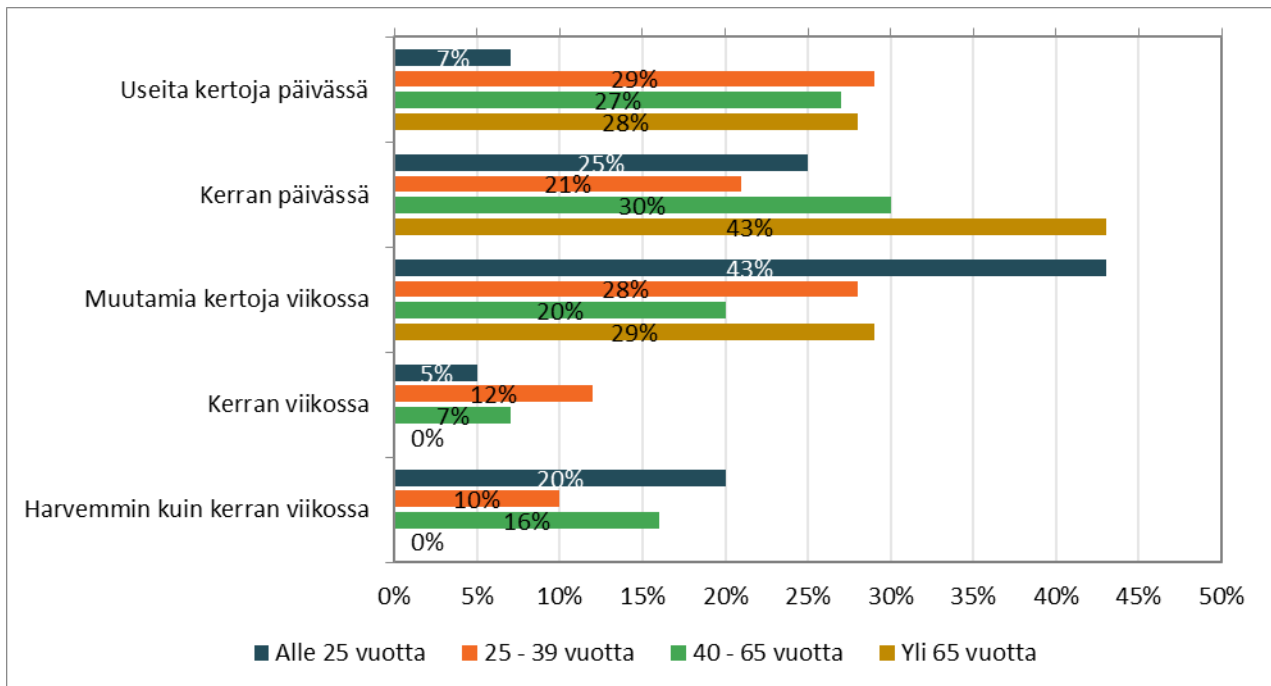
Kysymyksessä 17 tutkittiin, kuinka usein sijoittajat seuraavat sijoitustensa tilannetta. Kuten kuvasta 18 huomataan, vain 7 prosenttia alle 25-vuotiaista kyselyyn vastanneista kertoi seuraavansa sijoituksiaan useita kertoja päivässä. Ero muihin ikäryhmiin on melko suuri, sillä kaikissa muissa ikäryhmissä 27–29 prosenttia seuraa sijoituksiaan useammin kuin kerran päivässä.

Kerran päivässä sijoituksiaan seuraavia oli eniten 65-vuotiaissa. Heistä vaihtoehdon vastasi 43 prosenttia. Seuraavaksi eniten (30 prosenttia) sijoituksiaan seuraa kerran päivässä 40–65-vuotiaat. Nuoremmilla ikäryhmillä seuranta kerran päivässä ei ollut yhtä suurta, mutta molemmilla ikäryhmällä vastaava luku on kuitenkin yli 20 prosenttia. Alle 25-vuotiaiden yleisin vastaus oli sijoitusten tilanteen seuraaminen muutamia kertoja viikossa. Kuten kuvasta 18 nähdään, heistä 43 prosenttia vastasi kyseisen vaihtoehdon. Muissa ikäryhmissä vastaava luku jäi alle 30 prosentin.

Kerran viikossa tai harvemmin kuin kerran viikossa sijoituksiaan seuraavia oli kaikissa ikäryhmissä selvästi muita vaihtoehtoja vähemmän. Yli 65-vuotiaista jokainen kyselyyn vastannut seurasi sijoituksiaan näitä vaihtoehtoja tiheämmin. Kuitenkin jopa 20 prosenttia alle 25-vuotiaista kertoi seuraavansa sijoituksiaan harvemmin kuin kerran viikossa. Kahdessa keskimmaisessä ikäryhmässä näin vastasi myös molemmissa yli 10 prosenttia. Kerran viikossa sijoituksiaan seuraavia oli kaikista

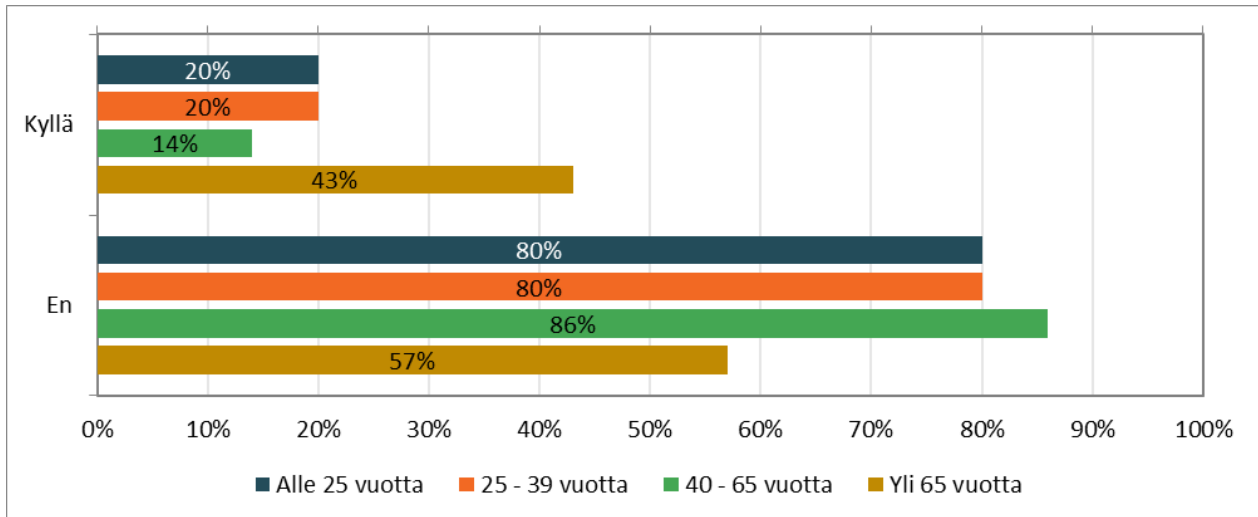
vaihtoehtoista vähiten, eniten vastauksia (12 prosenttia) vaihtoehto kuitenkin sai ikäryhmältä 40–65 vuotta.

Vastausten perusteella voidaan siis todeta, että alle 25-vuotiaat yksityissijoittajat seuraavat sijoitustensa tilannetta keskimäärin vähemmän aktiivisesti kuin vanhemmat ikäryhmät. Vastaavasti yli 65-vuotiaalla sijoitusten seuranta on muita ikäryhmiä keskimäärin aktiivisemmalla tasolla ja sijoituksia seurataan vähintään kerran päivässä. (Kuva 18.)

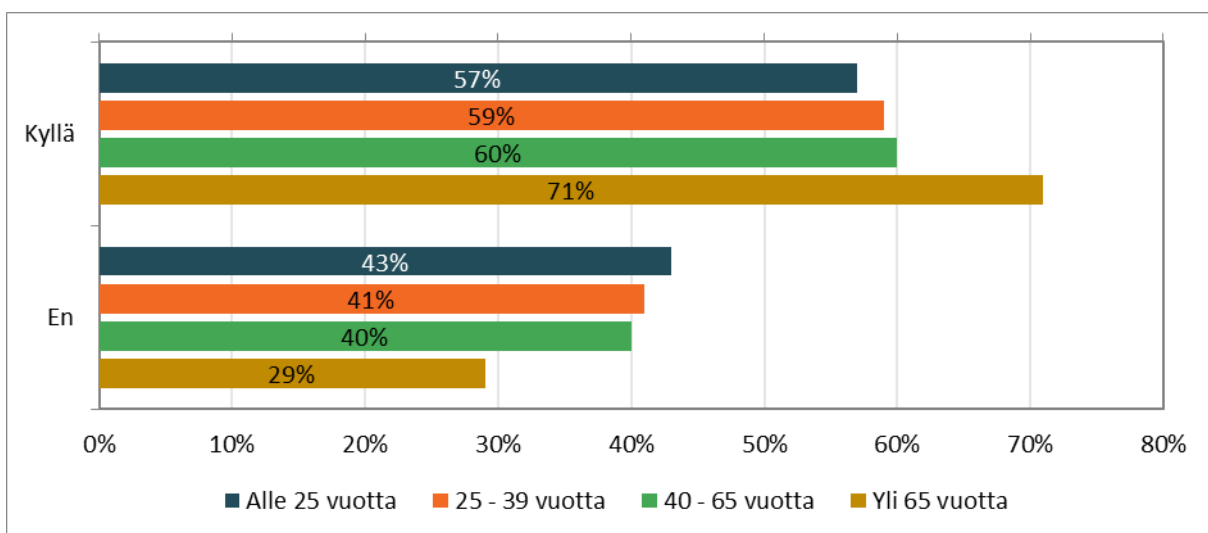
Kuva 18. Kuinka usein seuraat sijoitustesi tilannetta?

Kysymys 18 liittyi sijoittajan itseluottamukseen. Siinä kysyttiin, kokeeko sijoittaja olevansa keskimääräistä parempi sijoittaja. Kuvasta 19 voidaan huomata, että vastausten perusteella yli 65-vuotiaat sijoittajat pitävät itseään keskimääräistä parempina sijoittajana. Yli 65-vuotiaista vastaajista 43 prosenttia vastasi kysymykseen myöntävästi. Vastaavasti heikoin itseluottamus vastausten perusteella on 40–65-vuotiailla, joista vain 14 prosenttia kokee olevansa keskimääräistä parempi sijoittaja. Alle 20-vuotiaista sekä 20–39-vuotiaista kyselyyn vastanneista molemmista 20 prosenttia vastasi kysymykseen kyllä. Vastauksista voidaan siis todeta, että iäkkäämmillä sijoittajilla itseluottamus on keskimäärin muita korkeammalla tasolla. (Kuva 19.)

Kuva 19. Koetko olevasi keskimääräistä parempi sijoittaja?

Kysymys 19 liittyi samaan teemaan kuin edellinen kysymys. Siinä kysyttiin, luottaako sijoittaja omaan kykyynsä valita voittoa tuottavia osakkeita. Kuten myös kysymyksessä 18, yli 65-vuotiaat luottavat omaan kykyynsä sijoittajana muita ikäryhmiä enemmän. Yli 65-vuotiaista 71 prosenttia luottaa omaan kykyynsä valita voittoa tuottavia osakkeita. Muissa ikäryhmissä keskimäärin 60 prosenttia vastasi luottavansa omaan kykyynsä. Ero yli 65-vuotiaiden ja muiden ikäryhmien vastausten välillä on kuitenkin hieman edellistä kysymystä pienempi. (Kuva 20.)

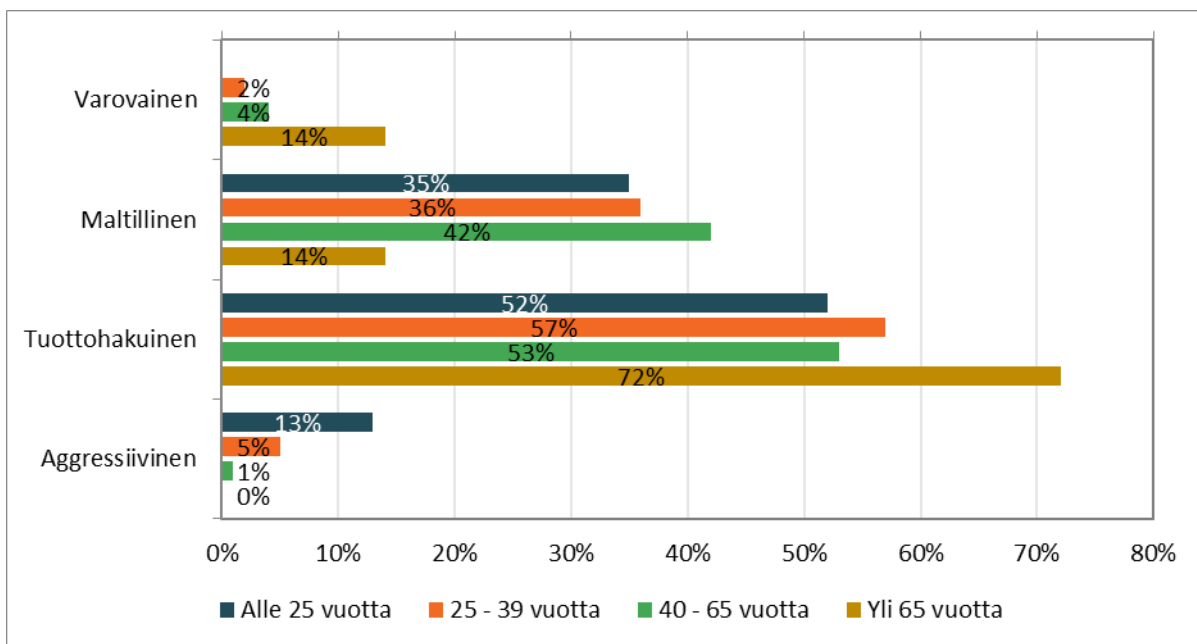

Kuva 20. Luotatko omaan kykyysi valita voittoa tuottavia osakkeita?

Kysymyksessä 20 tutkittiin sijoittajien tavoittelemaa tuottoa sekä riskinottohalukkuutta. Vastausvaihtoehtoja oli annettu neljä. Nämä olivat varovainen, maltillinen, tuottohakuinen ja aggressiivinen. Kuten kuvasta 21 huomataan, tuottohakuinen oli jokaisessa ikäryhmässä yleisin vastaus. Jokaisesta ikäryhmästä yli 50 prosenttia kuvasi omaa tuottotavoitettaan sekä riskinottohalukkuuttaan

tuottohakuiseksi. Yli 65-vuotiaista vastauksen valitsi jopa 72 prosenttia. Maltillinen oli seuraavaksi yleisin vastaus. Tämän valitsi yli 65-vuotiaista 14 prosenttia ja muissa ikäryhmissä vastausprosentti oli 35 ja 42 prosentin välillä.

Varovainen ja aggressiivinen sai huomattavasti vähemmän vastauksia. Kuten kuvasta 21 huomataan, kukaan alle 25-vuotias ei kuvannut itseään varovaisena. Vastaavasti kukaan yli 65-vuotias ei kuvannut itseään aggressiivisena. Sen sijaan 13 prosenttia alle 25-vuotiaista mielsi itsensä aggressiiviseksi ja 14 prosenttia yli 65-vuotiaista varovaiseksi. (Kuva 21.)

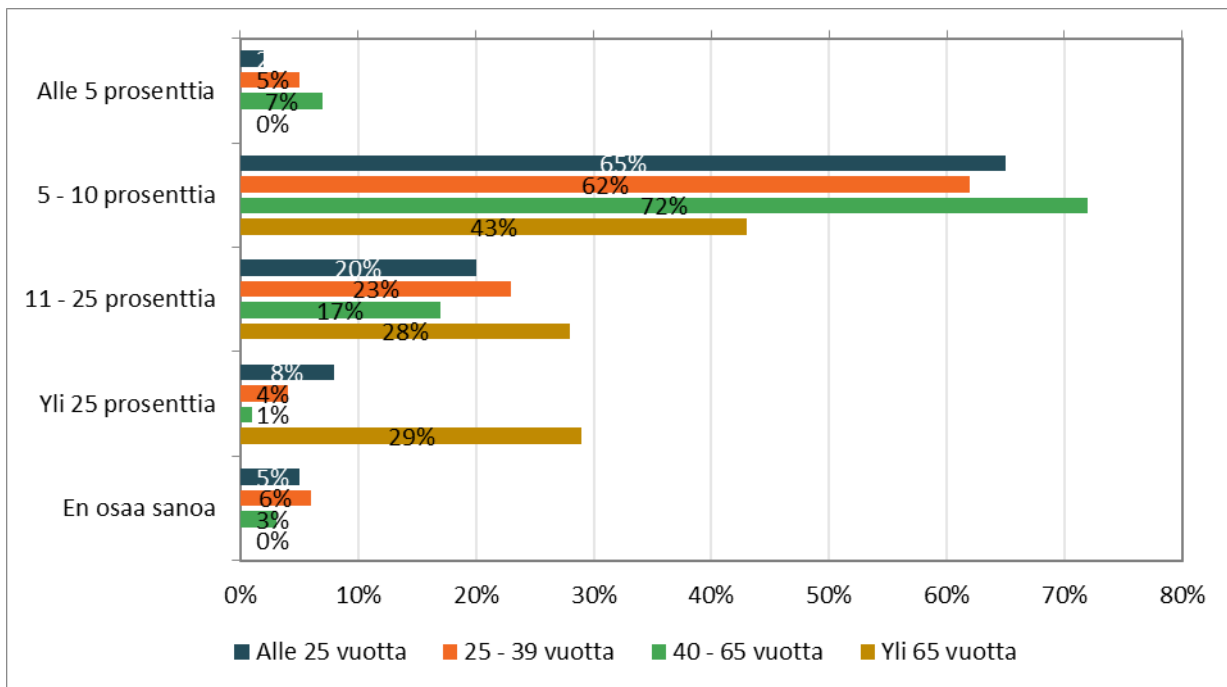
Kuva 21. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tavoittelemaasi tuottoa ja riskinottohalukkuutta?

Kysymyksessä 21 kysyttiin, kuinka suurta vuosituottoa sijoittaja tavoittelee keskimäärin. Selvästi suurin osa (66 prosenttia) kaikista vastaajista kertoi tavoittelevansa 5–10 prosentin vuosituottoa. Kuten kuvasta 22 huomataan, yli 65-vuotiaista 43 prosenttia valitsi kyseisen vastausvaihtoehdon. Muista ikäryhmistä vaihtoehdon valitsi yli 60 prosenttia, 40–65-vuotiaista jopa 72 prosenttia vastaajista.

Alle 5 prosentin vuosituottoa tavoitteli vastausten perusteella vain hyvin pieni osa vastaajista. Alle 25-vuotiaista vaihtoehdon valitsi vain 2 prosenttia. Yli 65-vuotiaista kukaan ei valinnut vaihtoehtoa. 20–39-vuotiaista 5 prosenttia ja 40–65-vuotiaista 7 prosenttia kuitenkin kertoi tavoittelevansa vuosittain alle 5 prosentin tuottoa.

Sen sijaan yli 25 prosentin vuosituottoa tavoittelee vastausten perusteella 29 prosenttia yli 65-vuotiaista. Muissa ikäryhmissä luku on huomattavasti pienempi, sillä seuraavaksi suurin määrä vastauksia 8 prosenttia alle 25-vuotiaista. Muissa ikäryhmissä määrä oli vielä vähäisempi.

11–25 prosentin vuosituotossa vastaukset jakoutuivat ikäryhmien välillä tasaisemmin. 40–65-vuotiaista vaihtoehdon vastasi 17 prosenttia ikäryhmästä ja yli 65 vuotiaista 28 prosenttia. Muut ikäryhmät asettuivat näiden kahden välille. Vastausten perusteella yli 65-vuotiaat sijoittajat tavoittelevat muita ikäryhmiä korkeampaa tuottoa. Muiden ikäryhmien kohdalla vastaukset ovat keskenään samankaltaisia. Tähän voi vaikuttaa seikka, että kappalemääräisesti ikäryhmältä yli 65-vuotiaat tuli muihin ikäryhmiin verrattuna huomattavasti vähemmän vastauksia, jolloin yksittäinen vastaus saa prosentuaalisesti suuremman painoarvon. (Kuva 22.)

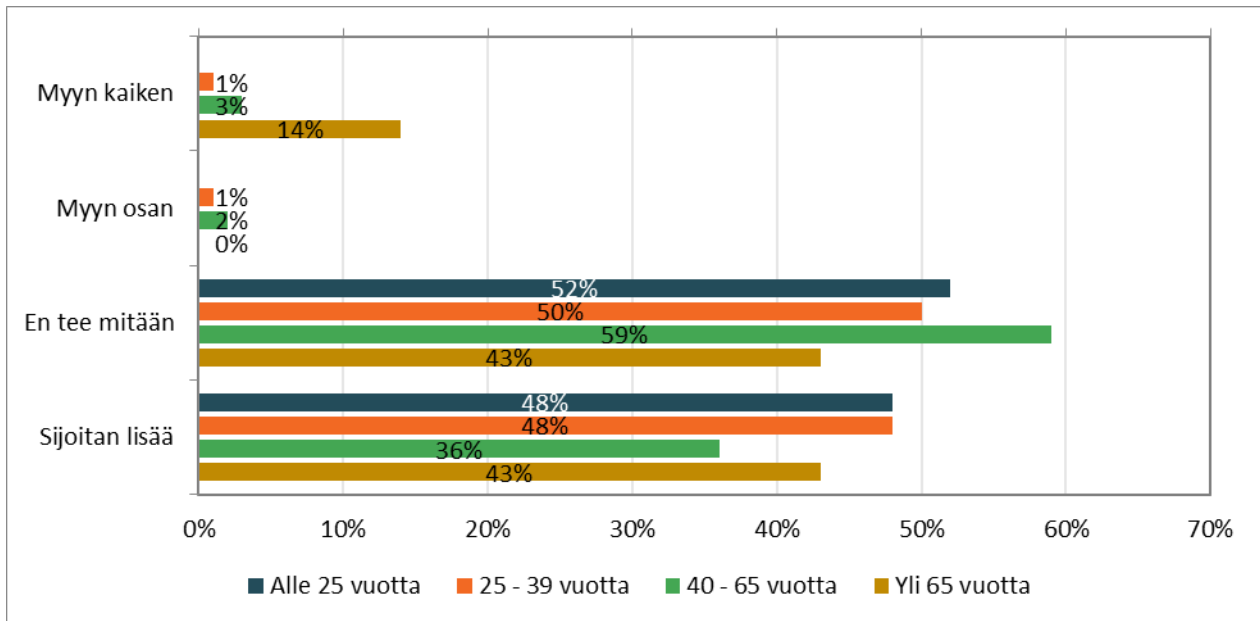

Kuva 22. Kuinka suurta vuosituottoa tavoittelet keskimäärin?

Kysymyksessä 22 tutkittiin sijoittajien suhtautumista tappioihin. Sijoittajilta kysyttiin, kuinka he toimivat tyypillisesti, jos heidän sijoitustensa arvo laskee 15 prosenttia. Hyvin pieni osa kyselyyn vastanneista myisi tilanteessa sijoituksiaan. Noin 1 prosentti kaikista vastaajista vastasi myyvänsä osan sijoituksistaan kyseisessä tilanteessa. Vastaavasti noin 2 prosenttia kaikista vastaajista vastasi myyvänsä kaiken. Huomioitavaa kuitenkin, että 14 prosenttia yli 65-vuotiaista myisi tilanteessa kaiken.

97 prosenttia kaikista vastaajista ei kuitenkaan lähtisi tilanteessa myymään mitään. Kuten kuvasta 23 voidaan huomata, 59 prosenttia 40–65-vuotiaista ei tekisi sijoitusten laskiessa 15 prosenttia mitään. Vastaava luku alle 25-vuotialla on 52 prosenttia ja 25–39-vuotiailla 50 prosenttia. Yli 65-vuotiaista vastaajista näin vastasi 43 prosenttia.

Moni kyselyyn vastannut sijoittaisi sijoitusten laskiessa kuitenkin lisää. Suosituinta tämä oli alle 25-vuotiaiden ja 25–39-vuotiaiden vastaajien keskuudessa, joista molemmista vaihtoehdon vastasi 48 prosenttia. Vastaavat luvut 40–65-vuotiailla vastaajilla oli 36 prosenttia ja yli 65-vuotiailla 43 prosenttia. Kuva 23 havainnollistaa vastausten jakaumaa.

Kuva 23. Jos sijoitustesi arvo laskee 15 prosenttia, kuinka toimit tyypillisesti?

Kysymys 23 oli avoin kysymys, jossa kysyttiin kuinka sijoittaja toimisi tyypillisesti tilanteessa, jossa omien sijoitusten arvo laskee 50 prosenttia. Kysymykseen vastasi yhteensä 159 vastaajaa. Koska kirjallisia vastauksia on paljon, ei ole järkevä käydä jokaista vastausta yksittäin läpi. Vastauksista käydään läpi ikäryhmittäin yleisimmin esille tulleet asiat sekä muut seikat, jotka toistuivat vastauksissa.

Alle 25-vuotiaiden sijoittajien vastauksissa nousi todella paljon esille vastaukset ”ostan lisää” ja ”en tee mitään”. Vastauksia ikäryhmästä kysymykseen tuli 25, joista 24 kertoi sijoittavansa lisää tai seuraavansa tilannetta reagoimatta. Yksi vastaaja kertoi myyvänsä sijoituksensa laskun keskellä ja pyrkivänsä ostamaan pohjilla takaisin. Vastauksessa oli kuitenkin mukana kommentti, jossa vastaaja kertoi vaihtoehtoisesti lisäävänsä osakeomistuksiaan, mikäli kyseisten yhtiöiden kehitykseen uskoo. Vastausten perusteella voidaan todeta, että alle 25-vuotiaat eivät hätkähdä suurestakaan kurssilaskusta, vaan ovat rohkeasti valmiita sijoittamaan kurssien laskiessa lisää. Vastauksissa korostui myös pitkä sijoitushorisontti, jolla useat vastaajat perustelivat syyn lisäsijoituksille. Alla on esitetty muutamia lainauksia vastauksista, joiden sisältö toistui useasti ikäryhmän vastauksissa.

- ”Sijoitan lisää.”
- ”Sijoitan mahdollisimman paljon lisää”

- ”Pitkän sijoitushorisontin takia en reagoi mitenkään. Jatkan osakkeiden/rahastojen ostamista tavalliseen tapaan.”
- ”Odotan, että tilanne korjaantuu. Ostan lisää, jos järkevää ja taloudellisesti mahdollista.”

Sama trendi on havaittavissa myös 25–39-vuotiaiden sijoittajien vastauksissa. Myös tässä ikäryhmässä valtaosa vastaajista kertoi, että ei tilanteessa tekisi mitään tai ostaisi kurssilaskuun lisää. Ikäryhmän vastauksissa korostui säännöllisen sijoittamisen jatkuminen ja omassa sijoitusstrategiassa pysyminen. Useassa vastauksessa oli mainittu kuukausisäästäminen rahastoihin ja näissä vastauksissa säästäminen niihin jatkuu sekä kurssinousuissa, että -laskuissa. Vastauksissa korostui alle 25-vuotiaita selvästi enemmän myös tilanteen seuranta ja odottaminen, jonka jälkeen tilanteeseen reagoidaan tavalla tai toisella. Alla esitetty muutamia vastauksia, jotka sisällöltään toistuvat ikäryhmän vastauksissa.

- ”Riippuu. Joko sijoitan lisää tai en tee mitään.”
- ”Jatkan sijoitussuunnitelman mukaan.”
- ”Katselen vuoden tai pari ja myyn pois, jos taaperrus jatkuu.”
- ”En mitään. Annan kuukausisäästön jatkua normaalisti rahastoihin ja etf-lappuihin.”
- ”Ostan lisää luultavasti.”

Sen sijaan 40–65-vuotiaiden vastauksissa oli nuorempia ikäryhmiä enemmän hajontaa, vaikka niissä vastaukset ”ostan lisää”, ”en tee mitään” ja ”odotan” paljon toistuvatkin. Edellä mainittujen lisäksi ikäryhmän vastauksissa toistui useamman kerran sijoitusten myyminen. Yleisin vastaus sisällöltään ikäryhmässä oli ”en tee mitään”. Lisäsijoituksia kurssilaskun yhteydessä tekeviä on 40–65-vuotiaissa vastaajissa selvästi nuorempia ikäryhmiä vähemmän, vaikka tämä oli sisällöltään ikäryhmän toiseksi yleisin vastaus. Kahdessa vastauksessa kuitenkin oli mainittu lainan nostaminen ja lisäsijoitusten tekeminen velkavivulla. Alla esitetty muutamia vastauksia, joiden sisältö toistui useasti ikäryhmän vastauksissa.

- ”En tee mitään, osta ja pidä 20 vuotta.”
- ”Odottelen rauhassa, aina ne ovat nousseet ja niin nousevat nytkin. Ainoa epävarma asia on, kuinka kauan siihen menee. Minulla ei ole kiire, eikä akuuttia käyttörahan tarvetta.”
- ”Todennäköisesti en tee mitään tai jatkan maltillista sijoittamista.”
- ”Olen myynyt. Todennut pankin sijoitusneuvojan ohjeet huonoiksi.”
- ”Otan lainaa ja ostan lisää.”

Yli 65-vuotiaiden vastaukset erosivat huomattavasti kaikista muista ikäryhmistä. Ikäryhmästä kukaan ei kertonut sijoittavansa tilanteessa lisää, vaan kaikki vastaukset sisälsivät joko sijoitusten myymisen tai pitämisen nykyisellään. Yksi vastaaja myös kertoi, että olisi myynyt sijoituksensa jo silloin, kun ne olisivat tappiolla 12 prosenttia. Tämä todennäköisesti selittyy ainakin osittain muita

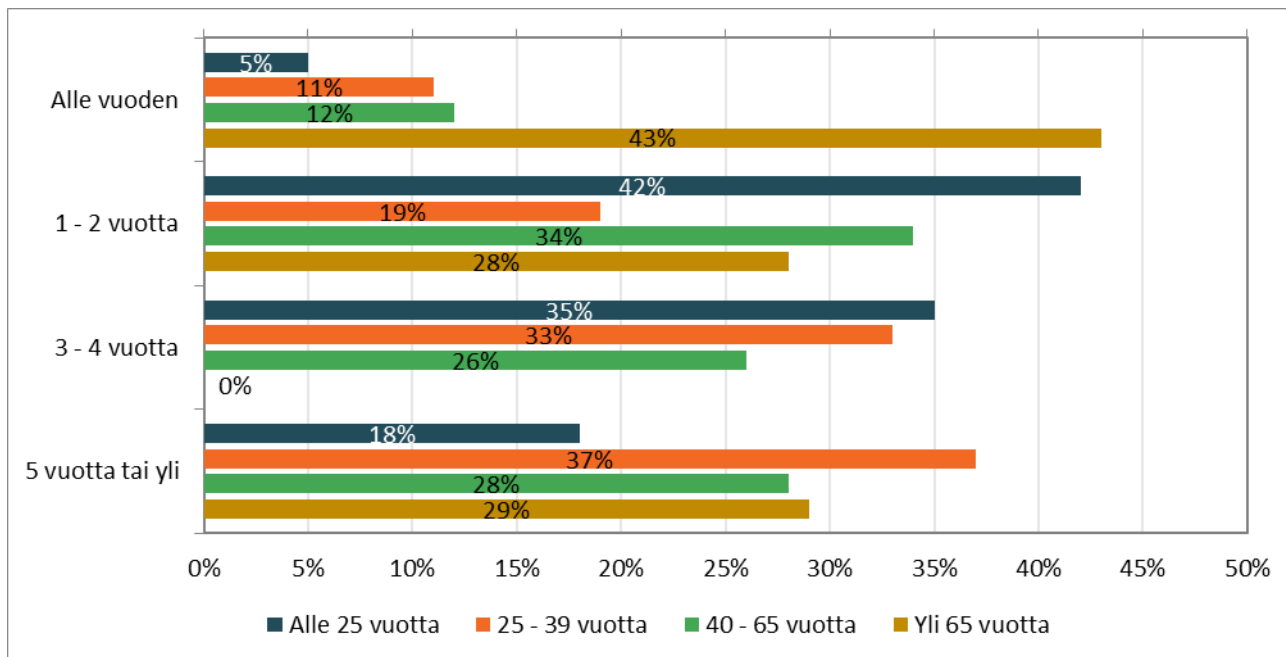
ikäryhmiä lyhyemmällä sijoitushorisontilla, kuten aiemmin todettu. Alla esitetty yleisimpiä ikäryhmän vastauksia.

- ”En mitään, myyty -12 %:ssa.”
- ”En mitään.”
- ”Ei ole onneksi niin käynyt, mutta varmaan pitäisin.”
- ”Luultavasti myyn pois kokonaan.”

Tarkasteltaessa kaikkien ikäryhmien vastauksia, alle 40-vuotiaat sijoittajat sietävät vanhempia ikäryhmiä paremmin tappioita. Heistä valtaosa olisi valmis sijoitusten laskiessa 50 prosenttia sijoittamaan lisää muun muassa pitkän sijoitushorisontin takia. Yli 65-vuotiaista sen sijaan kukaan ei tilanteessa sijoittaisi lisää, vaan joko myisivät sijoituksensa tai seuraisivat tilannetta reagoimatta. 40–65-vuotiaiden vastauksissa hajontaa oli ikäryhmistä eniten, mutta valtaosa tästäkin ikäryhmästä sijoittaisi lisää tai olisi reagoimatta tilannetta seuraten.

Kysymyksessä 24 kysyttiin, kuinka pitkään henkilön sijoitus voi olla enimmillään tappiolla, ennen kuin hän reagoi tilanteeseen. Yli 65-vuotiaista vastaajista jopa 43 prosenttia vastasi reagoivansa tilanteeseen alle vuoden aikajänteellä. Muissa ikäryhmissä vaihtoehto sai kaikista vähiten vastauksia, vastausprosentin sijoittuessa nuoremmilla ikäryhmillä 5–12 prosentin välille. Kuten kuvasta 24 huomataan, muissa vastausvaihtoehdoissa vastaukset jakautuivat ikäryhmien välillä tasaisemmin. Eroavaisuuksia on kuitenkin havaittavissa esimerkiksi vaihtoehdossa 3–4 vuotta, joka ei saanut yli 65-vuotiailta yhtään vastausta. Muiden ryhmien vastausprosentti kyseisen vaihtoehdon kohdalla oli 26–35 prosenttia.

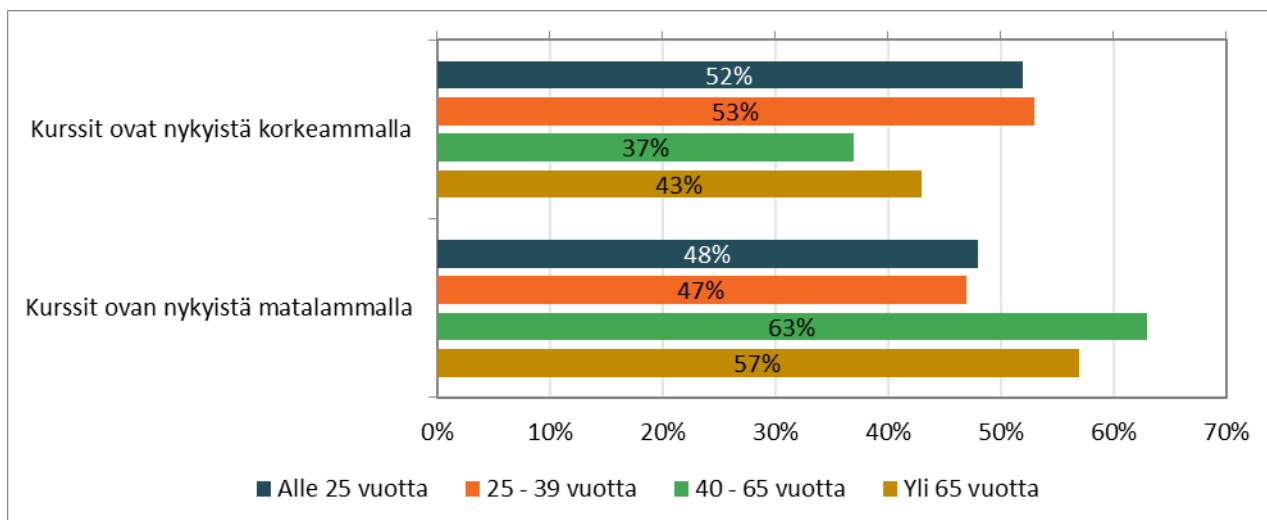
Alle 25-vuotiaiden vastaukset sijoittuivat enimmäkseen välille 1–4 vuotta. Heistä noin 77 prosenttia vastasi toisen keskimmaisistä vaihtoehdoista. Yli 5 vuotta sai alle 25-vuotiailta kuitenkin vain 18 prosenttia vastauksista. Muissa ikäryhmissä vastaava luku oli yli 28 prosenttia. Vastausten perusteella voidaan todeta, että yli 65-vuotiaat reagoivat 15 prosentin kurssilaskuun nuorempia ikäryhmiä nopeammin. Muut ikäryhmät eivät keskimäärin lähde tekemään tilanteessa mitään ennen ainaakin vuoden seuraamista. 25–65-vuotiaat ovat vastausten perusteella valmiita seuraamaan tilannetta vanhinta sekä nuorinta ikäryhmää pidempään ennen reagointia. (Kuva 24.)

Kuva 24. Kuinka pitkään sijoituksesi voi olla enimmillään tappiolla, ennen kuin reagoit tilanteeseen?

Viimeisessä kysymyksessä eli kysymyksessä 25 kysyttiin, miten sijoittajat uskovat osakekurssien kehittyvän seuraavan vuoden aikana. Vastaukset jakautuvat ikäryhmittäin kahteen joukkoon. Positiivisimmin osakekurssien kehityksestä ajattelevat alle 25-vuotiaat sekä 25–39-vuotiaat, joista ensimmäisestä ikäryhmästä 52 prosenttia ja toisesta 53 prosenttia uskovat kurssien olevan vuoden kuluttua nykyistä korkeammalla tasolla. Hieman yli puolet alle 40-vuotiaista vastaajista siis uskoo kurssien kehittyvän aikavälillä positiivisesti.

Kuten kuvasta 25 huomataan, ajattelee yli 40-vuotiaat yksityissijoittajat seuraavan vuoden kurssi-kehityksestä tätä nuorempia negatiivisemmin. 40–65-vuotiaista 63 prosenttia ja yli 65-vuotiaista 57 prosenttia uskoo kurssien olevan vuoden kuluttua nykyistä matalammalla tasolla. Vastausten perusteella voidaan siis todeta, että alle 40-vuotiaat sijoittajat uskovat kurssien kehittyvän seuraavan vuoden aikana positiivisemmin, kuin tätä vanhemmat sijoittajat. (Kuva 25.)

Kuva 25. Miten uskot osakekurssien kehittyvän seuraavan vuoden aikana?

6 Pohdinta

Tässä luvussa käydään läpi tutkimuksen tulosten yhteenveto sekä esitetään johtopäätökset vastaamalla tutkimuskysymyksiin. Luvussa myös arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä sekä pohditaan jatkotutkimusehdotuksia. Viimeisinä luvussa pohditaan ja arvioidaan opinnäytetyön kirjoittajan omaa oppimista sekä koko opinnäytetyöprosessia.

6.1 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tässä osiossa esitetään johtopäätökset tutkimuksen tuloksista. Tuloksia tarkastellaan vastaamalla aiemmin esitettyihin alakysymyksiin, jotka tukevat tutkimuksen pääkysymystä. Kuten aikaisemmin johdannossa esitetty, tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitä eroja on suomalaisten yksityissijoittajien sijoituskäyttäytymisessä eri ikäryhmien välillä. Tätä pääkysymystä selvitettiin alakysymysten avulla, jotka olivat:

- Mihin eri ikäiset suomalaiset tyypillisesti sijoittavat?
- Miten hajautus toteutuu eri ikäryhmissä?
- Muuttuuko sijoittajan riskinottohalukkuus ja tuottotavoite iän kasvaessa?
- Kuinka eri ikäryhmät suhtautuvat tappioihin?

Teoreettisessa viitekehyksessä esitettiin, että sijoittaminen on Suomessa yleistynyt nopeasti. Finanssialan keskusliiton tekemän tutkimuksen mukaan suomalaisten sijoituksissa korostuu turvallisuus, sijoituskohteiden riskittömyys sekä vaivattomuus (Sijoitustieto 2014.). Pörssisäätiön mukaan yleisimpiä suomalaisten kotitalouksien sijoituskohteita ovat pankkitalletukset, noteeratut osakkeet, kotimaiset sijoitusrahastot, ulkomaiset rahastot ja velkakirjat. (Pörssisäätiö 2022.)

Tutkimuksen mukaan kaikissa ikäryhmissä selvästi yleisimmät sijoituskohteet olivat pörssinoteeratut osakkeet sekä sijoitusrahastot. Kaikista kyselyyn vastanneista noin 91 prosenttia kertoi sijoittaneensa pörssinoteerattuihin osakkeisiin ja noin 80 prosenttia vastaajista sijoitusrahastoihin. Näistä kahden yleisimmän omaisuusluokan vastauksista suurin ero ikäryhmien välillä voidaan huomata sijoitusrahastoissa. Yli 65-vuotiaista vain 57 prosenttia kertoi sijoittaneensa sijoitusrahastoihin muiden ikäryhmien vastaavan luvun ollessa kaikilla yli 80 prosenttia. Myös ETF-rahastot olivat melko suosittuja jokaisessa ikäryhmässä. Yli 65-vuotiaiden vastaajien keskuudessa kuitenkin vain 29 prosenttia kertoi sijoittaneensa näihin, muiden ikäryhmien vastausprosentin ollessa välillä 43–48 prosenttia.

Muut vaihtoehdot olivat selvästi vähemmän suosittuja kaikissa ikäryhmissä. Seuraavaksi eniten vastauksia saivat vaihtoehdot kryptovaluutat ja sijoitusasunnot tai -kiinteistöt. Kryptovaluutat olivat kyselyn mukaan suosittuja erityisesti kahden nuorimman ikäryhmän keskuudessa. Vastaavasti

sijoitusasunnot tai -kiinteistöt saivat eniten vastauksia ikäryhmiltä 25–39 vuotta ja 40–65 vuotta. Yli 65-vuotiaista vain 14 prosenttia oli sijoittanut kryptovaluuttoihin tai kiinteistöihin.

Muut vastausvaihtoehdot saivat suhteessa hyvin vähän vastauksia. Huomioitavaa, että yli 65-vuotiaat olivat ainoa ikäryhmä, josta kukaan ei ollut sijoittanut listaamattomiin osakkeisiin. Yhteenvetona voidaan todeta, että iästä riippumatta valtaosa suomalaisista yksityissijoittajista sijoittaa varojaan sijoitusrahastoihin ja pörssinoteerattuihin osakkeisiin. Hieman alle puolet vastaajista on myös sijoittanut ETF-rahastoihin, yli 65-vuotiaat harvemmin kuin muut ikäryhmät. Kryptovaluutat sen sijaan ovat kyselyn mukaan herättäneet kiinnostusta erityisesti kahden nuoremman ikäryhmän keskuudessa, sijoitusasunnot ja -kiinteistöt sen sijaan 25–39-vuotiaiden ja 40–65-vuotiaiden keskuudessa. Muut sijoituskohteet ovat keskimäärin harvinaisempia.

Sen sijaan tulevaisuuden sijoituksia tarkastellessa eroavaisuudet erityisesti yli 65-vuotiaiden ja muiden ikäryhmien välillä kasvavat. Yli 65-vuotiaista vain 14 prosenttia kertoi aikovansa sijoittaa tulevaisuudessa sijoitusrahastoihin. Muissa ikäryhmissä vastaava luku oli kaikissa yli 60 prosenttia, alle 25-vuotiailla jopa 80 prosenttia. Ero on merkittävä myös ETF-rahastojen kohdalla. Kukaan kyselyyn vastanneista yli 65-vuotiaista ei aio sijoittaa ETF-rahastoihin tulevaisuudessa. Muista ikäryhmistä reilusti yli puolet sen sijaan aikovat. Eroavaisuudet jatkuvat myös pörssinoteeratuissa osakkeissa, jonka vastasi 57 prosenttia yli 65-vuotiaista. Muiden ikäryhmien vastaava luku sijoittui välille 83–89 prosenttia. Tämä todennäköisesti johtuu ainakin osittain yli 65-vuotiaiden lyhyemmästä sijoitushorisontista, joka todettu tutkimuksessa aiemmin. Uusia sijoituksia ei välttämättä tehdä paljon, jos varallisuutta on tarkoitus lähiaikoina purkaa sijoituksista ja käyttää muuhun tarkoitukseen. Sen sijaan nuorempien ikäryhmien sijoitushorisontin ollessa keskimäärin kauempana, lisäsijoitukset ovat myös huomattavasti yleisempiä. Trendi jatkuu myös muissa vastausvaihtoehdoissa.

Seuraavaksi yleisimpiä vastauksia tulevaisuuden sijoituksille olivat kryptovaluutat ja sijoitusasunnot tai -kiinteistöt, jotka saivat eniten vastauksia kahdelta nuorimmalta ikäryhmältä. Muut sijoituskohteet eivät olleet kovin suosittuja tulevaisuuden sijoituksia ajatellen. Vastauksista kuitenkin huomataan, että erityisesti nuoremmat ikäryhmät kiinnostuneita monipuolisesti myös harvinaisemmista sijoituskohteista, kuten listaamattomista osakkeista. Sen sijaan yli 65-vuotiaiden aikomukset tulevaisuuden sijoituksilla ovat huomattavasti muita ikäryhmiä varovaisempia ja ikäryhmä pitkälti suosii perinteisempiä sijoituskohteita, kuten sijoitusrahastoja ja pörssinoteerattuja osakkeita.

Tutkimuksessa selvitettiin myös, kuinka hajautus toteutuu eri ikäryhmissä. Aiemmin käsitellyn omaisuusluokkakohtaisen hajautuksen lisäksi kyselyllä selvitettiin tarkemmin eri ikäryhmien osake- ja korkopainot sekä sijoitusten maantieteellinen hajautus. Salkkujen osakepaino eli osakkeiden prosentuaalinen osuus kaikista sijoituksista oli vastausten perusteella ikäryhmissä samankaltainen.

Vähiten vastauksia saanut vaihtoehto ”ei yhtään”, ei saanut yli 65-vuotiailta yhtään vastausta. Muiden vaihtoehtojen osalta vastaukset jakautuivat melko tasaisesti. Huomioitavaa kuitenkin, että vaihtoehto 50–75 prosenttia sai yli 65-vuotiailta noin 20 prosenttiyksikköä enemmän vastauksia kuin muilta ikäryhmiltä. Vastaavasti vaihtoehtoa 25–49 prosenttia ei valinnut kukaan yli 65-vuotiaista vastaajista. Tähän saattaa vaikuttaa yli 65-vuotiaiden vastaajien vähäinen määrä suhteessa muihin ikäryhmiin, jolloin heittoja vastauksissa saattaa löytyä. Keskimäärin osakepaino ikäryhmissä on kuitenkin keskenään samankaltainen ja vastaukset painottuvat yli 50 prosentin osakepainoon.

Vastaavasti myös eri ikäryhmien sijoitussalkkujen korkopaino on keskenään hyvin samankaltainen. Suurin osa vastaajista kertoi, ettei omista korkosijoituksia lainkaan. Tämä luku oli jokaisessa ikäryhmässä yli 70 prosenttia, alle 25-vuotiailla jopa 87 prosenttia. Alle 25 prosentin korkopaino sai myös jokaiselta ikäryhmältä hieman vastauksia, alle 25-vuotiailta kuitenkin huomattavasti vähemmän kuin muilta. Muut vaihtoehdot saivat vain muutamia vastauksia. Voidaan siis todeta, että korkosijoitukset eivät ole kiinnostaneet suomalaisia yksityissijoittajia viime aikoina.

Korkosijoitukset näyttelevät tutkimuksen mukaan hyvin pientä osuutta suomalaisten yksityissijoittajien sijoituksista, suurimmalla osalla näitä ei ole lainkaan. Tähän varmasti vaikuttaa jo vuosia markkinoilla ollut niin sanottu nollakorkoympäristö, jossa korkosijoitusten tuotto on ollut hyvin maltillista. Sijoittajat ovat pääsääntöisesti hakeneet tuottoa tuotto-odotukseltaan houkuttelevimmista kohteista, kuten pörssiosakkeista.

Myös maantieteellinen hajautus eri ikäryhmien sijoitussalkuissa on keskenään samankaltainen, eikä suuria eroavaisuuksia ikäryhmien välillä ole havaittavissa. Suomalaiset arvopaperit ovat jokaisessa ikäryhmässä suosituin vaihtoehto, kun omistuksia tarkastellaan maantieteellisesti. Yli 65-vuotiaiden vastaukset erosivat eniten muista ikäryhmistä erityisesti pohjoismaisten, muiden eurooppalaisten ja yhdysvaltalaisen arvopaperien kohdalla. Näitä arvopapereita yli 65-vuotiaat yksityissijoittajat omistavat muita ikäryhmiä vähemmän. Muuten vastaukset ikäryhmien ovat keskenään pitkälti samanlaisia ja voidaan huomata, että suomalaiset yksityissijoittajat omistavat eniten suomalaisia, muita pohjoismaisia sekä yhdysvaltalaisia arvopapereita. Teoriaosuudessa portfolioteorian muodossa käsitelty hajauttaminen toteutuu kaikissa ikäryhmissä hyvin niin omaisuusluokkien suhteen, kuin myös maantieteellisesti. Tutkimuksessa kuitenkin huomattiin, että yli 65-vuotiailla yksityissijoittajilla salkku on tyypillisesti muita ikäryhmiä keskitetynpi, eikä yhtä laajasti hajautettu.

Tutkimuksessa pyrittiin pääkysymyksen tukemiseksi selvittämään, muuttuuko sijoittajan riskinottohalukkuus ja tuottotavoite iän kasvaessa. Kuten teoreettisessa viitekehyksessä esitetty, tähän vaikuttaa esimerkiksi seikka, kuinka suuri itseluottamus sijoittajalla on omaan päätöksentekoon ja kykyyn valita voittoa tuottavia osakkeita tai muita sijoituskohteita. Tutkimuksessa huomattiin, että alle 65-vuotiaista sijoittajista vain alle 20 prosenttia kokee olevansa keskimääräistä parempi sijoittaja.

Yli 65-vuotiaiden luottamus omiin kykyihinsä sijoittajana oli keskimäärin merkittävästi korkeammalla, sillä jopa 43 prosenttia ikäryhmästä piti itseään keskimääräistä parempana sijoittajana.

Tutkimuksen mukaan jopa 70 prosenttia yli 65-vuotiaista luottaa myös omaan kykyynsä valita voittoa tuottavia osakkeita. Muilla ikäryhmillä vastaava luku on noin 60 prosenttia. Tästä voidaan huomata, että yli 65-vuotiaat yksityissijoittajat ovat luottavaisimpia omaan kykyynsä valita voittoa tuottavia osakkeita sekä pitävät itseään myös keskimääräistä parempana sijoittajana muita ikäryhmiä enemmän. Nuoremmilla ikäryhmillä itseluottamus omiin kykyihin sijoittajana oli vähäisempää.

Teoriaosuuden luvussa 4 esitettiin, että suomalaiset ovat tyypillisesti hyvin turvallisuushakuisia sijoittajia. Kysyttäessä sijoittajilta suoraan omaa tuottotavoitetta ja riskinottohalukkuutta, jokaisessa ikäryhmässä yleisin vastaus neljästä annetusta vaihtoehdosta on tuottohakuinen. Yli 65-vuotiailla luku oli jopa 72 prosenttia, kun taas muilla ikäryhmillä luku asettui 52 ja 57 prosentin välille. Muihin vastauksiin ja tutkimuksen tuloksiin peilaten uskon, että suuremmalla perusjoukolla yli 65-vuotiaiden prosentti asettuisi lähemmäs muita ikäryhmiä. Toiseksi yleinen vastaus oli maltillinen, jossa yli 65-vuotiaita oli kuitenkin muita ikäryhmiä vähemmän. Aggressiiviseksi itseään kuvasi vain pieni osa kyselyyn vastanneista. Vaihtoehto sai eniten vastauksia alle 25-vuotiailta, joista 13 prosenttia koki vaihtoehdon kuvaavan itseään parhaiten.

Tuloksista voidaan myös huomata, että valtaosa suomalaisista yksityissijoittajista tavoittelee keskimäärin 5–10 prosentin vuosituottoa sijoituksilleen. Yli 65-vuotiaiden vastaukset erosivat muista ikäryhmistä tässäkin kysymyksessä. Heistä vain 43 prosenttia kertoi tavoittelevansa 5–10 prosentin vuosituottoa, kun muissa ikäryhmissä vastaava luku oli kaikissa yli 60 prosenttia. Heitto vastaus-ten jakaumassa huomataan erityisesti yli 25 prosentin tuottotavoitteessa. Kolmen nuorimman ikäryhmän keskuudessa vain harva tavoitteli yli 25 prosentin vuosituottoa. Kyselyn tulosten mukaan kuitenkin yli 65-vuotiaista jopa 29 prosenttia tavoittelee vuosittain näin korkeaa tuottoa. Suuri ero muihin ikäryhmiin verrattuna johtuu todennäköisesti siitä, että tutkimus ei tavoittanut suurta joukkoa kyseistä ikäryhmää. Tällöin yksittäisen vastauksen painoarvo on suurempi, eikä välttämättä edusta todellista keskimääräistä tilannetta ikäryhmässä. Jos perusjoukko olisi ollut suurempi, uskon, että jakauma olisi asettunut tasaisemmin. Ikäryhmän muihin vastauksiin suhteutettuna prosentti vaikuttaa liian korkealta.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että sijoittajan tuottotavoite ja riskinottohalukkuus ei muutu merkittävästi iän kasvaessa. Ikäryhmien väliset erot tuoton tavoittelussa ja riskinottohalukkuudessa ovat pieniä ja näihin vaikuttavat todennäköisesti enemmän muut seikat, kuin ikä. Voidaan kuitenkin huomata, että alle 25-vuotiailla löytyy rohkeutta keskimäärin muita ikäryhmiä enemmän tavoitella korkeampaakin tuottoa. Kuitenkin tutkimuksen tuloksiin peilaten myös yli 65-vuotiaat yksityissijoittajat tavoittelevat keskimäärin melko korkeaa tuottoa. Tämä kuitenkin edustaa vain pientä osaa

ikäryhmästä ja isossa kuvassa tuottotavoite sekä riskinottohalukkuus eivät juuri eroa ikäryhmien välillä.

Viimeisen alakysymyksen (Kuinka eri ikäryhmät suhtautuvat tappioihin?) avulla pyrittiin selvittämään ja havainnoimaan suomalaisten yksityissijoittajien tappionsietokykyä. Sijoitusten arvon laskiessa 15 prosenttia, vain hyvin harva suomalainen yksityissijoittaja lähtisi tutkimuksen mukaan myymään sijoituksiaan. Selvä enemmistö kaikista ikäryhmistä olisi tilanteessa tekemättä mitään tai sijoittaisi jopa lisää laskeneisiin kursseihin. Huomioitavaa kuitenkin, että alle 25-vuotiaat ja 25–39-vuotiaat ovat tutkimuksen tulosten mukaan hieman muita ikäryhmiä valmiimpia sijoittamaan laskun jälkeen lisää. Tutkimuksessa huomattiin myös, että yli 65-vuotiaista huomattavasti suurempi osa verrattuna muihin ikäryhmiin myisi laskussa jopa kaikki sijoituksensa.

Tutkimuksen tulosten pohjalta tehdyt havainnot ovat samankaltaisia myös tilanteessa, jossa sijoitusten arvo laskee 50 prosenttia. Alle 25-vuotiaista lähes kaikki ostaisi näinkin jyrkässä laskussa lisää tai jäisi seuraamaan tilannetta tekemättä mitään. Ikäryhmän ajatuksissa korostui selvästi pitkä sijoitushorisontti, eivätkä nuoret sijoittajat paljon pelänneet lyhyen aikavälin laskevia markkinoita. Myös 25–39-vuotiaiden reagointi tilanteeseen oli nuorimman ikäryhmän kanssa hyvin samanlainen. Suurimpana erona kuitenkin 25–39-vuotiaiden hieman varovaisempi lähestyminen tilanteeseen, sillä ikäryhmästä löytyy nuorinta ikäryhmää enemmän sijoittajia, jotka seuraisivat rauhassa tilannetta ennen lisäsijoituksia.

Suurimmat eroavaisuudet löytyivät muihin ikäryhmiin verrattuna erityisesti ikäryhmästä yli 65-vuotiaat. Heistä valtaosa myisi osan tai kaikki sijoituksensa, mikäli laskua olisi 50 prosenttia tai vaihtoehtoisesti jäisi seuraamaan tilannetta. Poikkeavana havaintona muihin ikäryhmiin, kukaan yli 65-vuotiaista kyselyyn vastanneista ei aikoisii tehdä lisäsijoituksia. Tähän todennäköisesti vaikuttaa lyhyempi sijoitushorisontti, sillä kurssien nousua takaisin nykyiselle tasolle ei välttämättä haluta odottaa pitkään. Suurin hajonta yksittäisen ikäryhmän vastauksista löytyi 40–65-vuotiaista. Ikäryhmästä suurin osa sijoittaisi laskuun lisää varoja tai seuraisi tilannetta reagoimatta, mutta verrattuna kahteen nuorempaan ikäryhmään, löytyi 40–65-vuotiaista huomattavasti enemmän sijoittajia, jotka mahdollisesti myisivät sijoituksiaan tilanteessa.

Voidaan siis todeta, että suomalaisista yksityissijoittajista alle 40-vuotiaat sietävät tätä vanhempia ikäryhmiä paremmin tappioita, sekä ovat innokkaampia tekemään lisäsijoituksia myös kurssien laskiessa. Yli 65-vuotiaat sen sijaan reagoivat muita ikäryhmiä nopeammin tappioihin, sekä pyrkivät enemmässä määrin rajoittamaan tappioitaan myymällä sijoituksia kurssien laskiessa. Varovaisuutta voidaan havaita myös 40–65-vuotiaiden sijoittajien reagoinnissa kyseiseen tilanteeseen, mutta sijoituksia myyvien osuus on merkittävästä yli 65-vuotiaita pienempi.

Eroavaisuuksia ikäryhmien välillä löytyi myös tarkasteltaessa aikaa vuosissa, kuinka pitkään sijoittajan sijoitukset voivat enimmillään olla tappiolla, ennen kuin hän reagoi tilanteeseen. Yli 65-vuotiaiden osalta aikaväli erottautuu selvästi muiden ikäryhmien vastauksista. Tutkimuksen mukaan jopa 43 prosenttia yli 65-vuotiaista yksityissijoittajista reagoisi tappiolliseen sijoitukseen alle vuoden aikana. Muilla ikäryhmillä vastaava prosentti oli huomattavasti alempana, alle 25-vuotiailla 5 prosenttia, 25–39-vuotiailla 11 prosenttia sekä 40–65-vuotiailla 23 prosenttia. Tuloksista voidaan huomata, että alle vuoden sisällä tappioihin reagoivien sijoittajien määrä laskee vanhimmasta ikäryhmästä nuorimpaan portaittain. Tuloksista huomataan myös, että 25–39-vuotiaista löytyy eniten sijoittajia, 37 prosenttia, jotka ovat valmiita seuraamaan tilannetta yli 5 vuotta ennen reagointia.

6.2 Tutkimuksen luotettavuuden ja pätevyuden arviointi

Määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä arvioidaan usein reliabiliteetin sekä validiteetin avulla. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen mittaustulosten toistettavuutta (Hirsjärvi ym. 2009, 231.). Käytännön tasolla tutkimus on siis luotettava, jos itse tutkimus sekä tutkimuksen tulokset ovat toistettavissa samankaltaisella lopputuloksella. Validiteetilla sen sijaan arvioidaan tutkimuksessa käytettyjä mittareita ja muita tutkimusmenetelmiä. Mittareiden tulisi vastata mahdollisimman hyvin tarkoitusta tai ilmiötä, jota on tarkoitus mitata (Hirsjärvi ym. 2009, 231–232.). Sen avulla varmistetaan, että tutkimuksessa käytetyt mittarit ovat oikeita ja päteviä.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä on käsitelty aihetta monipuolisesti eri näkökulmista. Teoriaosuudessa esiteltiin yleisimpiä sijoittajan päätöksentekoon vaikuttavia ilmiöitä ja teorioita. Lähteitä tarkasteltiin kriittisesti läpi prosessin ja tietoa pyrittiin keräämään monipuolisesti erilaisista kirjallaisista, verkkoartikkeleista sekä muista tutkimuksista. Luotettavia lähteitä käyttämällä pyrittiin luomaan tutkimukselle mahdollisimman luotettava ja pätevä pohja.

Otoskoon ollessa tutkimuksessa suhteellisen pieni Suomen kokonaisväestöön verrattuna, on mahdollista tehdä tutkimuksen perusteella tarkkoja mallinnuksia kaikkien suomalaisten yksityishenkilöiden sijoituskäyttäytymisestä. Tutkimusta toistettaessa suurin eroavaisuus tulisi todennäköisesti ikäryhmän ”yli 65-vuotiaat” vastauksissa. Tutkimus ei tavoittanut suurta joukkoa kyseisestä ikäryhmästä ja toistettaessa suuremmalla vastausmäärällä tulokset voivat mahdollisesti olla jossain määrin erilaisia. Muut ikäryhmät olivat suhteellisen hyvin edustettuina tutkimuksessa ja kaikista ikäryhmistä vastaukset olivat laadukkaita ja helposti tulkittavia. Tulokset ovat kuitenkin suuntaa antavia ja antavat selkeän yleiskuvan eri ikäisten suomalaisten sijoittamisesta.

Tutkimuksessa käytetyt mittarit olivat johdannossa esitetyt tutkimuskysymykset. Näihin kysymyksiin pyrittiin löytämään vastaukset kyselylomakkeen kysymysten, valmiiden vastausvaihtoehtojen sekä yhden avoimen kysymyksen avulla. Tutkimuskysymykset ja kyselylomakkeen kysymykset

rakentuivat kaikki pääosin tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen ympärille, joten niitä voidaan pitää luotettavina. Kyselylomakkeen kysymyksiä ja niiden muotoilua mietittiin ja testattiin ennen kyselyn julkaisua ja niitä muokattiin vastaamaan tutkimuksen tavoitetta mahdollisimman hyvin. Tutkimuksen mittareita voidaan siis pitää pätevinä.

6.3 Jatkotutkimusehdotukset

Kuten luvussa 6.2 esitettiin, tutkimuksen otoskoko erityisesti yli 65-vuotiaiden kohdalla jäi haluttua matalammaksi. Tutkimuksen luotettavuutta parantaisi merkittävästi, jos ikäryhmien vastaajamäärät olisivat keskenään lähempänä toisiaan. Tutkimus voitaisiin toteuttaa uudestaan pyrkien tavoittamaan erityisesti yli 65-vuotiaat yksityissijoittajat. Muihin ikäryhmiin vastauksia oli helpompi saada. Myös muiden ikäryhmien kohdalla suurempi vastaajamäärä antaisi todennäköisesti tarkemman ja luotettavamman lopputuloksen. Olisi myös mielenkiintoista nähdä, vastaisiko tutkimuksen uusiminen suuremmalla perusjoukolla tämän tutkimuksen tuloksia ja havaintoja, vai olisiko tutkimuksen tuloksissa suuria eroavaisuuksia.

Tutkimuksesta saadaan myös muita jatkotutkimusehdotuksia, sillä aihe on ajankohtainen ja tutkimuksen toteuttamisen aikana muuttunut maailmantilanne varmasti vaikuttaa monen sijoittajan päätöksentekoon. Aiheita voitaisiin tutkia erilaisien ajankohtaisten maailmalla tapahtuvien ilmiöiden aikana nyt ja tulevaisuudessa, jolloin tehtyjä havaintoja voitaisiin vertailla keskenään.

Tämä tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena eli määrällisenä kyselytutkimuksena ja vastauksia pyrittiin saamaan mahdollisimman paljon. Vastaava tutkimus voitaisiin toteuttaa myös kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena ja suunnata se pienemmälle joukolle sijoittajia. Tällöin tarkemmat ja yksityiskohtaisemmat vastaukset täydentäisivät hyvin tätä tutkimusta ja ne loisivat yhdessä monipuolisen kokonaiskuvan tässä tutkimuksessa tehtyjen havaintojen rinnalle.

6.4 Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyöprosessi sujui kokonaisuudessaan hyvin. Olen itse aktiivinen piensijoittaja ja aihe valikoitui puhtaasti omasta mielenkiinnostani selvittää eroja eri ikäryhmien sijoituskäyttäytymisessä. Aiheen valinnan jälkeen prosessi alkoi opinnäytetyösuunnitelman laatimisella. Aihetta muokattiin tarkemmaksi suunnitteluvaiheen aikana, joka tapahtui itsenäisesti sekä ryhmän viikoittaisten etätaapaamisten muodossa. Koin ohjatun opinnäytetyökurssin erittäin hyödyllisenä ja sain ohjaajaltani arvokasta palautetta ehdotuksien sekä neuvojen muodossa. Oli myös mielenkiintoista kuulla muiden samassa tilanteessa olevien opiskelijoiden etenemisestä, sillä omaan suunnitelmaan sai hyödyllisiä vinkkejä myös tätä kautta.

Tarkkaan laaditun suunnitelman pohjalta oli helppo lähteä kirjoittamaan itse opinnäytetyötä. Sisällysluettelo ja rakenne muovautui nykyiselleen hiljalleen kirjoittamisen aikana. Tietoperustan kirjoittaminen sujui pääsääntöisesti hyvin, sillä kirjallisuutta sekä muita lähteitä aiheesta oli monipuolisesti saatavilla. Tietoperustaa kirjoittaessa opin itse aiheesta, kuten rahoitusteorioista, paljon lisää. Aiheeseen oli perehdyttävä, jotta tietoperustaa pystyi kirjoittamaan sekä luomaan vankan pohjan itse tutkimukselle.

Prosessi oli hyvin opettavainen ja sain arvokasta kokemusta laajan tutkimusraportin tekemisestä. Lisäksi kyselyn tekeminen sekä kyselydatan käsittely ja analysointi oli mielenkiintoista ja tekniikkaa voi varmasti hyödyntää myös tulevaisuudessa. Prosessi oli opettavainen myös itsensä johtamisen näkökulmasta, sillä varsinaisia muiden asettamia aikatauluja tai tavoitteita ei ollut. Tavoitteiden saavuttamiseksi sai toki aina tukea ja apua omalta ohjaajalta, mutta vapaus sekä sen tuoma vastuu työtä tehdessä oli itsellä. Työn tekeminen kehitti myös omaa kriittistä ajattelua esimerkiksi lähteiden luotettavuuden sekä tutkimusaineiston pätevyyden pohtimisen kautta.

Lähteet

- Alexandria 2020. Pörssiromahdus 2020 – mitä sijoittajan pitää tietää laskumarkkinoista? Alexandria. Luettavissa: <https://www.alexandria.fi/sisallot/porssiromahdus-2020-miten-reagoida/>. Luettu 24.4.2022.
- Gravelle, H & Rees, R. 2004. Microeconomics. 3. painos. Harlow: Prentice Hall: Financial Times. Luettu 3.4.2022.
- Erkkilä, J. 2018. Tehokas rintama ja optimaalinen sijoitussalkku. Salkunrakentaja. Luettavissa: <https://www.salkunrakentaja.fi/2018/11/tehokas-rintama-optimaalinen-sijoitussalkku/>. Luettu 14.4.2022.
- Erkkilä, J. 2014. Väärin ymmärretty markkinatrehokkuus. Salkunrakentaja. Luettavissa: <https://www.salkunrakentaja.fi/2014/03/vaarin-ymmarretty-markkinatrehokkuus/>. Luettu 28.9.2022.
- Halko, M. 2008. Mistä puhumme, kun puhumme rationaalisuudesta? Kansantaloudellinen aikakauskirja. 2/2008. Luettavissa: <http://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/images/stories/kak/kak22008/kak22008paakirjoitus.pdf>. Luettu 4.9.2022.
- Halko, M & Hytönen, K. 2011. Poikkeavaa käyttäytymistä. Kansantaloudellinen aikakauskirja. 4/2011. Luettavissa: <http://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/images/stories/kak/KAK42011/kak42011halko.pdf>. Luettu 4.9.2022.
- Helsingin yliopisto 2021. Odotettu hyöty. Unitube. Luettavissa: <https://www2.helsinki.fi/fi/unitube/video/cc719f91-2844-494b-a5e3-fe823da5d81c>. Luettu 21.9.2022.
- Hirsjärvi, S, Remes, P & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Tammi. Helsinki. Luettu 25.10.2022.
- Inderes 2018. Sijoituskoulu, Sijoittamisen anomalia. Luettavissa: <https://www.inderes.fi/fi/sijoittamisen-anomalia>. Luettu 14.4.2022.
- Kallunki, J, Martikainen, M & Niemelä, J. 2019. Ammattimainen sijoittaminen. 8. uudistettu painos. Alma Talent. Helsinki. E-Kirja. Luettu 1.5.2022.
- Knüpfer, S & Puttonen, V. 2018. Moderni rahoitus. 10. uudistettu painos. Alma Talent. Helsinki. E-Kirja. Luettu 10.4.2022.
- Lindström K & Lindström T. 2011. Onnistu osakemarkkinoilla. Alma Talent. Helsinki. E-Kirja. Luettu 24.4.2022.

Makkonen J. 2020. Pörssin psykologiaa: Prospektiteoria. Luettavissa: <https://www.jeremiasmakko-nen.fi/porssin-psykologiaa-prospektiteoria/>. Luettu 20.9.2022.

Pankkiasiat.fi. Portfolioteoria. Luettavissa: <https://pankkiasiat.fi/portfolioteoria>. Luettu 10.4.2022.

Pörssisäätiö 2022, Kotitalouksien rahoitusvarat. Luettavissa: <https://www.porssisaatio.fi/blog/statistics/kotitalouksien-rahoitusvarat/>. Luettu 2.4.2022.

Saario, S. 2018. Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. 16. painos. Alma Talent. Helsinki. Luettu 14.4.2022.

Sijoitustieto 2014. Suomalaiset sijoittajina. Luettavissa: <https://www.sijoitustieto.fi/sijoitusartikkelit/suomalaiset-sijoittajina>. Luettu 25.3.2022.

Sortter 2021. Suomalaisten innostus sijoittamiseen näkyy myös Taloustutkimuksen tuloksissa. Luettavissa: <https://sortter.fi/blogi/artikkeli/suomalaisten-innostus-sijoittamiseen-taloustutkimus/>. Luettu 25.3.2022.

Suomen Pankki 2021. Kotitalouksien talletusten kasvuvauhti edelleen nopeaa mutta hitaampaa kuin alkuvuonna 2021. Luettavissa: <https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/saastaminen-ja-sijoittaminen/tiedotehistoria/2021/kotitalouksien-talletusten-kasvuvauhti-edelleen-nopeaa-mutta-on-hidas-tunut-alkuvuodesta-2021/>. Luettu 3.4.2022.

Teikari I. 2004. Riskin karttaji ja riskin rakastajia. Tilastokeskus. Luettavissa: https://www.stat.fi/tup/tietoaika/tilaajat/ta_04_04_teikari.html. Luettu 3.4.2022.

Tilastokeskus 2022, Kotitalouksien nettorahoitusvarat kasvoivat vuoden 2021 neljännellä neljänneksellä. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/rtp/2021/04/rtp_2021_04_2022-03-25_tie_001_fi.html. Luettu 25.3.2022.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Suomalaisten yksityishenkilöiden sijoituskäyttäytymisen erot eri ikäryhmien välillä

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Taustakysymykset

1. Sijoitatko? *

- Kyllä
- En

2. Ikä? *

- Alle 25 vuotta
- 25 - 39 vuotta
- 40 - 65 vuotta
- Yli 65 vuotta

3. Sukupuoli *

- Mies
- Nainen
- Muu

4. Koulutusaste? *

- Peruskoulu
- Toisen asteen koulutus
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto

5. Työtilanne? *

- Opiskelen päätoimisesti
- Opiskelen ja teen töitä opiskelun ohessa
- Osa-aikatyö
- Kokopäivätyö
- Yrittäjä
- Työtön
- Eläkeläinen
- Muu, mikä?

6. Vuositulosi ennen veroja? *

- Alle 20 000 euroa
- 20 000 - 49 999 euroa
- 50 000 - 99 999 euroa
- 100 000 - 200 000 euroa
- Yli 200 000 euroa
- En halua sanoa

7. Sijoitusvarallisuus? *

- Alle 10 000 euroa
- 10 000 - 49 999 euroa
- 50 000 - 149 999 euroa
- 150 000 - 499 999 euroa
- 500 000 - 1 000 000 euroa
- Yli 1 000 000 euroa
- En halua sanoa

Suomalaisten yksityishenkilöiden sijoituskäyttäytymisen erot eri ikäryhmien välillä

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Sijoittaminen

8. Kuinka monta vuotta sinulla on kokemusta sijoittamisesta? *

- Alle vuosi
- 1 - 5 vuotta
- 6 - 10 vuotta
- Yli 10 vuotta

9. Minkä ikäisenä aloitit sijoittamisen? *

- Alle 18-vuotiaana
- 18 - 29-vuotiaana
- 30 - 49-vuotiaana
- 50 - 65-vuotiaana
- Yli 65-vuotiaana

10. Mikä on sijoitushorisonttisi? *

- 1 - 4 vuotta
- 5 - 9 vuotta
- 10 - 14 vuotta
- 15 - 19 vuotta
- 20 vuotta tai yli

11. Mihin seuraavista sijoitustuotteista olet sijoittanut? *

- Sijoitusrahastot
- ETF-rahastot
- Pörssinoteeratut osakkeet
- Listaamattomat osakkeet
- Joukkovelkakirjalainat
- Johdannaiset
- Kryptovaluutat
- Sijoitusasunnot tai -kiinteistöt
- Metsät
- Muu, mikä?

12. Mihin seuraavista sijoitustuotteista aiot sijoittaa tulevaisuudessa? *

- Sijoitusrahastot
- ETF-rahastot
- Pörssinoteeratut osakkeet
- Listaamattomat osakkeet
- Joukkovelkakirjalainat
- Johdannaiset
- Kryptovaluutat
- Sijoitusasunnot tai -kiinteistöt
- Metsät
- Muu, mikä?

13. Kuinka suuri osa sijoituksistasi on osakkeissa? *

- Ei yhtään
- Alle 25 prosenttia
- 25 - 49 prosenttia
- 50 - 75 prosenttia
- Yli 75 prosenttia

14. Entä koroissa? *

- Ei yhtään
- Alle 25 prosenttia
- 25 - 49 prosenttia
- 50 - 75 prosenttia
- Yli 75 prosenttia

15. Kuinka maantieteellinen hajautus toteutuu sijoituksissasi? *

- Omistan suomalaisia arvopapereita
- Omistan muita pohjoismaisia arvopapereita
- Omistan muita eurooppalaisia arvopapereita
- Omistan yhdysvaltalaisia arvopapereita
- Omistan aasialaisia arvopapereita
- Muu, mikä?

16. Käytätkö velkavipua? *

- Kyllä
- En

[Edellinen](#)[Seuraava](#)

Suomalaisten yksityishenkilöiden sijoituskäyttäytymisen erot eri ikäryhmien välillä

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Sijoituskäyttäytyminen

17. Kuinka usein seuraat sijoitustesi tilannetta? *

- Useita kertoja päivässä
- Kerran päivässä
- Muutamia kertoja viikossa
- Kerran viikossa
- Harvemmin kuin kerran viikossa

18. Koetko olevasi keskimääräistä parempi sijoittaja? *

- Kyllä
- En

19. Luotatko omaan kykyysi valita voittoa tuottavia osakkeita? *

- Kyllä
- En

20. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tavoittelemaasi tuottoa ja riskinottohalukkuutta? *

- Varovainen
- Maltillinen
- Tuottohakuinen
- Aggressiivinen

21. Kuinka suurta vuosituottoa tavoittelet keskimäärin? *

- Alle 5 prosenttia
- 5 - 10 prosenttia
- 11 - 25 prosenttia
- Yli 25 prosenttia
- En osaa sanoa

22. Jos sijoitustesi arvo laskee 15 prosenttia, kuinka toimit tyypillisesti? *

- Myyn kaiken
- Myyn osan
- En tee mitään
- Sijoitan lisää

23. Kuinka toimit tyypillisesti tilanteessa, jossa sijoitustesi arvo laskee 50 prosenttia?

24. Kuinka pitkään sijoituksesi voi olla enimmillään tappiolla, ennen kuin reagoit tilanteeseen? *

- Alle vuoden
- 1 - 2 vuotta
- 3 - 4 vuotta
- 5 vuotta tai yli

25. Miten uskot osakekurssien kehittyvän seuraavan vuoden aikana? *

- Kurssit ovat nykyistä korkeammalla
- Kurssit ovat nykyistä matalammalla

Edellinen

Lähetä